

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการไม่ให้เอกสิทธิ์แก่พยานที่เป็นบุคคลในครอบครัว
ของผู้ต้องหา หรือ จำเลยในประเทศไทย

โดยทั่วไปอาจกล่าวได้ว่าระบบกฎหมายลักษณะพยาน หรือ ระบบค้นคว้าหา
ข้อเท็จจริงในคดีนั้น อาจแบ่งได้เป็น 2 ระบบ ดังนี้คือ

1. ระบบไต่สวน (Inquisitorial System) มีที่มาจากอิทธิพลวิธี
การชำระความของผู้มีอำนาจในทางศาสนาโรมันคาทอลิก กล่าวคือ ในวงการศาสนา
คริสต์นั้น เมื่อผู้มีอำนาจปกครองดูแลได้ทราบว่ามีกรกระทำผิด หรือการกระทำ
อันมิชอบเกิดขึ้นในสังคมของตน ผู้มีอำนาจปกครองจะต้องไต่สวนค้นหาข้อเท็จจริงให้ได้
โดยไม่ต้องคำนึงว่าจะมีผู้เสียหาย หรือบุคคลอื่นมากล่าวหาหรือไม่ และการหาตัวผู้
กระทำความผิดก็ไม่ใคร่มีหลักเกณฑ์ในการไต่สวน หรือวิธีพิจารณาเคร่งครัด เพราะมุ่ง
แต่จะเอาผลที่จะได้รู้ถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นมากกว่า จึงอาจมีการใช้วิธีทรมานจำเลย
ด้วยประการต่าง ๆ เพื่อให้จำเลยยอมรับสารภาพและเล่าข้อเท็จจริงทั้งหมดให้ผู้ชำระ
ความฟัง การพิจารณาอาจกระทำกลับหลังจำเลยได้ คือ การสืบพยานอาจทำได้โดยที่
จำเลยไม่มีโอกาสรู้เห็นก็ได้ เพราะถือว่าผู้ชำระความสามารถให้ความยุติธรรม และ
คุ้มครองสิทธิให้แก่จำเลยอยู่แล้ว ระบบนี้มีอิทธิพลอยู่ในภาคพื้นยุโรป ซึ่งเดิมเคยตกอยู่
ใต้อิทธิพลของสันตปาปาแห่งกรุงโรม แต่ต่อมาก็มีบทบาทสำคัญในประเทศต่าง ๆ ใน
ภาคพื้นยุโรปที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) เช่น ฝรั่งเศส เยอรมัน
ต่อมาเมื่อระบบการทรมานจำเลยหมดไป และนักกฎหมายเริ่มค้นหาข้อเท็จจริงโดยพยาน
หลักฐาน ระบบนี้ก็คลี่คลายไปในการค้นหาความจริงโดยมีการนำพยานมาสืบ แต่ก็ยังคง
เอกลักษณ์เดิมอยู่ คือ ศาลมีหน้าที่ค้นหาความจริงจากพยานหลักฐานต่าง ๆ ทั้งที่ผู้ความ
นำมาเสนอต่อศาล หรือ ที่ศาลเห็นสมควรเรียกมาสืบเอง และไม่มียกกฎหมายวาง
ระเบียบการสืบพยาน หรือไม่มีบทคัดพยานโดยเคร่งครัดว่าพยานประเภทนี้รับฟังได้ พยาน
ประเภทนั้นรับฟังไม่ได้ ดังนั้น ศาลมักจะรับฟังพยานหลักฐานทุกชั้นเข้าสู่สำนวนความ

และจะไปพิจารณาละเอียดตอนซึ่งนำนักพยานหลักฐานว่า พยานขึ้นไต่ถามมีน้ำหนัก น่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด

2. ระบบกล่าวหา (Accusatorial System) เป็นระบบที่ใช้กันอยู่ในประเทศที่ระบบกฎหมายเป็น Common Law เช่น อังกฤษ สหรัฐอเมริกา ระบบนี้ได้สืบเนื่องมาจากการที่บุคคลคนหนึ่งนำเรื่องราวมาฟ้องร้องว่ากล่าวบุคคลอีกคนหนึ่งต่อผู้มีอำนาจ เพื่อให้ผู้มีอำนาจชำระคดีแก่ตน วิธีการชำระแต่เดิม ๆ มักมีอยู่ต่าง ๆ กัน เช่น ให้พิสูจน์โดยวิธีค้ำน้ำบ่าง ลุยไฟบ่าง หรือให้ต่อสู้กันด้วยดาบด้วยหอกบ่าง (Trial by Ordeal & Trial by Battle) แทรกด้วยการบวงสรวงต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อให้คลบันกาลให้แพ้ชนะกัน ด้วยเหตุนี้ ผู้ชำระความจึงต้องตั้งตัวเป็นคนกลางจริง ๆ เมื่อวิธีการชำระคดีได้กลายมาเป็นการนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ต่อผู้มีอำนาจชำระ หลักเกณฑ์ที่จะนำพยานอย่างไรมาพิสูจน์ได้หรือไม่ได้จึงเป็นไปโดยเคร่งครัด เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายได้เปรียบเสียเปรียบแก่กัน ดังนั้น ระบบกล่าวหาจึงเป็นระบบที่วิธีการชำระความเป็นไปในทางที่มีใจทักมีจำเลย ผู้ชำระตั้งตนเป็นกลางคอยดูแลให้ทั้งสองฝ่ายได้ดำเนินคดีของตนไปตามกฎเกณฑ์ที่ได้วางขึ้นไว้โดยเคร่งครัด¹

4.1 ระบบการพิจารณาหรือการค้นหาความจริงของศาลไทย

สำหรับประเทศไทย แต่เดิมนั้นเราได้รับความเจริญทางวัฒนธรรมมาจากประเทศอินเดีย โดยผลของการเผยแพร่พุทธศาสนา กฎหมายลักษณะพยานของไทยจึงดำเนินตามคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ของมโนสาราจารย์ ในระยะแรก ๆ ยังไม่มีตัวบทกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษร เป็นแต่อาศัยจารีตประเพณีที่ยึดถือสืบต่อกันมา ครั้นถึงสมัยกรุงศรีอยุธยา ในรัชสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 ราว พ.ศ. 1894 ได้มีการประกาศใช้กฎหมายลักษณะพยานเป็นลายลักษณ์อักษรขึ้น ซึ่งก็มีหลักการเช่นเดียวกับกฎหมายที่บันทึกไว้ในประเทศอินเดีย โดยกำหนดครุบท่ามบุคคลหลายประเภทมิให้เป็นพยาน เรียก

¹ เข็มชัย ชูติวงศ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2529), หน้า 2-4.

ว่า อุดรพิทยาน ซึ่งมี 33 ประเภทด้วยกัน เช่น คนเมาเหล้า คนสูบบุหรี่ นักการพนัน ช่างเย็บรองเท้า หญิงไม่มีสามี และญาติของจำเลยก็เป็นอุดรพิทยานประเภทหนึ่งที่ศาลไม่รับฟังเพราะมีความลำเอียง² อันเนื่องมาจากความรักใคร่ที่เกิดจากความเป็นญาตินั่นเอง³ กฎหมายพยาน พ.ศ. 1894 นี้ ใช้ต่อกันมาถึง 500 ปีเศษ จนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ จึงได้มีพระบรมราชโองการให้ยกเลิกกฎหมายพยาน พ.ศ. 1894 และได้ประกาศใช้กฎหมายลักษณะพยานใหม่มาแทน เพราะทรงเห็นว่ากฎหมายเก่าล้าสมัยไม่สมกับความเจริญก้าวหน้าของบ้านเมือง จึงได้มีพระราชบัญญัติลักษณะพยาน ร.ศ. 113 เกิดขึ้น ยกเลิกกฎหมายเก่า ๆ เสียโดยสิ้นซึ่งรวมทั้งบทบัญญัติเรื่องอุดรพิทยานด้วย ส่วนกฎหมายเดิมที่ยังคงใช้ต่อไปก็ยกเอามารวมไว้ในพระราชบัญญัตินี้ด้วย⁴

มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัตินี้ กล่าวไว้เป็นหลักว่า "บรรดาชนใด ๆ ชาย กิติ์ หญิงกิติ์ ซึ่งมีสติรู้จักผิดและชอบเข้าใจความ จะให้การเป็นพยานฝ่ายโจทก์ หรือฝ่ายจำเลยคู่ความโดยอ้างกิติ์ เว้นแต่ชนที่ต้องห้ามตามพระราชบัญญัตินี้ หรือชนซึ่งศาลได้พิเคราะห์เห็นว่าเป็นผู้ไม่สามารถและเข้าใจข้อความ หรือไม่สามารถจะให้การตอบข้อถามได้ เพราะเหตุว่าเป็นคนมีอายุน้อยยังเขาว้ออ่อนนั้ก หรือเป็นคนที่มีอายุสูงแก่ชรา มาก หรือเป็นคนมีโรคภายในกายหรือภายนอกจนปวดถึงสาหัสจนสิ้นสติ ไม่อาจจำเหตุการณ์สิ่งใดได้เท่านั้น"

แต่ในมาตรา 6 ต่อไปนี้เอง ได้มีบทบัญญัติว่า "ในสรรพความแห่งทั้งปวง โจทก์จะอ้างจำเลยเป็นพยาน หรือจำเลยจะอ้างโจทก์เป็นพยานกิติ์ หรือตัวความจะอ้าง

² ยิ่งศักดิ์ กฤษณจินดา, กฎหมายลักษณะพยาน (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525), หน้า 10-11.

³ แอล คูปลาค์, กฎหมายลักษณะพยานและจิตวิทยา (พระนคร : โรงพิมพ์อักษรนิติ, 2478), หน้า 12.

⁴ ประมวล สุวรรณศร, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2526), หน้า 4.

ตัวของตัวเองเป็นพยานฝ่ายตัวกิติ หรือโจทก์จำเลยจะอ้างบิดามารดาญาติบุตรสาหมักริยา
 ข้ำหาสของตนเองกิติ ก็ให้อ้างเป็นพยานได้ไม่ห้ามปราม ยกเสียแต่คนซึ่งไม่สามารถ
 จะให้การเป็นพยานได้ตามพระราชบัญญัตินี้ แต่ในความอาญาซึ่งมีโทษหลวง คือ ประหาร
 ชีวิต ธิราชบาทว์จำคุกเช่นนี้ ตัวผู้ร้ายหรือจำเลยจะอ้างตัวของตัวเองเป็นพยาน หรือจะ
 อ้างบิดามารดา สาหมักริยาและบุตรของตนเป็นพยานไม่ได้เป็นอันขาด และความอาญา
 อื่น ๆ ซึ่งไม่มีโทษหลวงตั้งว่ามานี้มีแต่เบี้ยปรับเพียงสินไหมพินัย ก็ให้โจทก์จำเลยอ้าง
 พยานได้เหมือนในความแพ่งทุกประการ"

แสดงให้เห็นว่า การค้นหาความจริงในทางอาญานั้น รัฐมีการกีดกันพยาน
 หลักฐานทางฝ่ายจำเลยอยู่ และเมื่อพิจารณาตามกฎหมายตามที่ปรากฏมานี้ จะเห็นได้ว่า
 ประเทศไทยเราได้ใช้กฎหมายลักษณะพยานตามระบบกล่าวหา (Accusatorial
 System) ตลอดมา แต่ในตอนที่แล้ว ๆ ให้นำเอาวิธีการของระบบไต่สวน (Inquisi-
 torial System) แทรกเข้ามาใช้บ้าง เช่น ในวิธีพิจารณาแบบจารีตนครบาล มี
 การเขียนถามคำให้การโจร ทบปากคู่ความ จำชื่อผู้ขัดหมาย เป็นต้น วิธีการเหล่านี้
 เป็นวิธีการของระบบไต่สวนแต่ครั้งโบราณป่าเถื่อน ดังนั้น ใน ร.ศ. 115 จึงมี
 พระราชบัญญัติยกเลิกวิธีพิจารณาโจรผู้ร้ายตามจารีตนครบาล โดยทรงเห็นว่า "การ
 ที่ชำระซักฟอกผู้ต้องหาว่าเป็นโจรผู้ร้ายด้วยไต่สวนตามจารีตนครบาลนั้น ... ยังเป็น
 เหตุให้เกิดความเสื่อมเสียในกระบวนการพิจารณาได้มาก เพราะผู้พิพากษาอาจจะพลาด
 พลังหลงอาญาแก่ผู้ไม่ผิด ... และในที่สุดแม้ถ้อยคำซึ่งผู้ต้องอาญาจะให้การประการใด
 ... ก็ฟังไม่ได้ด้วยถ้อยคำเช่นนั้นอาจจะเป็นคำสัตย์จริง หรือคำเท็จซึ่งจำต้องกล่าว
 เพื่อให้พ้นทุกขเวทนา และทรงพระราชดำริว่า หลักฐานในการพิจารณาอรรถคดีโดย
 ยุติธรรม ก็ต้องอาศัยสักขีพยานเป็นใหญ่กว่าสิ่งอื่น ..." และนับแต่นั้น ระบบวิธีพิจาร-
 ณาของไทยก็เข้าสู่ระบบการค้นหาความจริงโดยอาศัยพยานหลักฐานมาจนถึงทุกวันนี้⁵

⁵ เข็มชัย ชูติวงศ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน , หน้า 5-6.

เมื่อพิเคราะห์แล้วจึงอาจกล่าวได้ว่า วิธีค้นหาข้อเท็จจริงแห่งคดีนั้น ไทย เราได้ใช้ระบบกล่าวหาโดยครบถ้วน ตั้งแต่ต้นที่มีการจัดระเบียบการศาลยุติธรรมตาม อารยประเทศ ทั้งนี้เนื่องด้วยท่านบรมครูของนักกฎหมายไทย เสด็จในกรมหลวงราชบุรี ดิเรกฤทธิ์ได้ทรงศึกษาวิชาการกฎหมายจากประเทศอังกฤษซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบกล่าว หานั้นเอง แต่อย่างไรก็ดี กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยมีชื่อว่าจะนำเอาเฉพาะ ระบบกล่าวหาซึ่งเป็นการต่อสู้กันทางกฎหมายมาใช้อย่างเดียว เพราะเมื่อพิจารณา กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยทั้งหมดแล้ว จะพบว่ามิได้ห้ามศาลทำการไต่สวน พยานแต่อย่างใด ในทางตรงกันข้ามมีบทบัญญัติบางมาตรากำหนดให้ศาลค้นหาความจริง จากพยานหลักฐานต่าง ๆ ใต้อย่างกว้างขวาง ทั้งในชั้นไต่สวนมูลฟ้องและชั้นพิจารณาคดี⁶ กล่าวคือ

ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง มาตรา 171 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติว่า "ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการสอบสวนและการพิจารณา เว้นแต่มาตรา 175 มา บังคับแก่การไต่สวนมูลฟ้องโดยอนุโลม" จากบทบัญญัติในมาตรานี้แสดงให้เห็นว่า ศาล ที่ทำหน้าที่ไต่สวนมูลฟ้องทำหน้าที่เสมือนเป็นพนักงานสอบสวนด้วย การรวบรวมพยานหลัก ฐานต่าง ๆ ด้วยตนเองเพื่อประกอบการพิจารณาสั่งคดีที่โจทก์ (กรณีที่เอกชนเป็นผู้เสีย- หาย) ฟ้องคดีว่ามีมูลหรือไม่ เช่น ในการไต่สวนมูลฟ้องคดีอาญาของศาลนั้น แม้โจทก์ แดงหมดพยาน ศาลก็ยังมีอำนาจสั่งเรียกเอาพยานหลักฐานต่าง ๆ มาเองได้ (คำ พิพากษาศาลฎีกาที่ 1621/2506)

ในการไต่สวนคดีวิสามัญฆาตกรรม มาตรา 150 วรรค 6 แห่งประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติว่า "เมื่อศาลเห็นสมควร เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลจะเรียกพยานที่นำสืบมาแล้วมาสืบเพิ่มเติม หรือ เรียกพยานอื่นมาสืบก็ได้"

⁶ กุลพล พลวัน, "ลักษณะทั่วไปของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (4)," วารสารอัยการ 41 (พฤษภาคม 2524), หน้า 17.

ในชั้นพิจารณาคดี กฎหมายให้อำนาจศาลไต่สวนพยานได้เท่าที่เห็นสมควร เพื่อค้นหาความจริงในคดี โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 235 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่า "ในระหว่างพิจารณา เมื่อเห็นสมควร ศาลมีอำนาจถามโจทก์ จำเลย หรือพยานคนใดก็ได้ ห้ามมิให้ถามจำเลยเพื่อประโยชน์แต่เฉพาะจะเพิ่มเติมคดีโจทก์ซึ่งบกพร่อง เว้นแต่จำเลยจะอ้างตนเป็นพยาน"

เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า ได้มีการรับเอาวิธีการค้นหาความจริงโดยศาลของประเทศที่ยึดถือระบบกฎหมาย Civil Law มาใช้ โดยศาลสามารถใช้ดุลยพินิจในการค้นหาความจริงได้พอสมควร ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ระบบการพิจารณาคดีของไทยตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น เป็นแบบผสมระหว่างระบบกล่าวหาทักกับระบบไต่สวนนั่นเอง

อย่างไรก็ดี เมื่อวิชาการกฎหมายได้เจริญขึ้นมาตามลำดับ วิธีการค้นหาความจริงโดยพยานหลักฐานของระบบทั้งสองต่างก็ได้คลี่คลายเข้าใกล้เคียงกัน หลักกฎหมายในเรื่องพยานหลักฐานของสองระบบในปัจจุบันจึงมีวัตถุประสงค์ที่ใกล้เคียงกันมาก⁷ กล่าวคือ ทำให้บรรลุผลกระบวนการทางอาญาสามารถคุ้มครองผู้บริโภคและลงโทษคนผิดนำไปสู่ความสงบเรียบร้อยในสังคมได้ ฉะนั้น เมื่อมีคดีอาญาเกิดขึ้น สิ่งที่น่าจะสำคัญที่สุดของคดี ก็คือ พยานหลักฐาน เพราะการที่จะพิสูจน์ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ต้องอาศัยพยานหลักฐาน และพยานหลักฐานก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีตั้งแต่เริ่มต้น การสอบสวนจนกระทั่งถึงการพิจารณาพิพากษาคดีในชั้นศาล

สำหรับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของไทยนั้น ได้ตราบทกำหนดเกี่ยวกับลักษณะพยานไว้ในมาตรา 84 ถึงมาตรา 130 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 ถึงมาตรา 244 ซึ่งมีข้อความสั้นกว่าวิธีการสืบพยานในทาง

⁷ ประมวล สุวรรณศรี, "การค้นหาความจริงโดยพยานหลักฐาน,"
บทบัญญัติ 25 (กันยายน 2511), หน้า 755.

แพ่งมาก ทั้งนี้เพราะ มาตรา 15 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติไว้ว่า ข้อใดซึ่งมิได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะ ก็ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่จะพอบังคับได้

ปัญหาที่ว่า บุคคลประเภทใดจะเป็นพยานในศาลได้และไม่ได้อย่างไรนั้น กฎหมายเราก่อย ๆ เปลี่ยนมาตามกาลสมัย โดยเริ่มจากสมัยกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. 1894 สมัยรัตนโกสินทร์ ร.ศ. 113 จนมาถึงสมัยที่ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ บพบัญญัติในเรื่องนี้ก็ดำเนินรอยตามกฎหมาย ร.ศ. 113 นั้น หลักในเรื่องนี้มีปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 95 (1) โดยบัญญัติว่า

" ห้ามมิให้ยอมรับฟังพยานบุคคลใด เว้นแต่บุคคลนั้น (1) สามารถเข้าใจ และตอบคำถามได้ "

จึงเห็นได้ว่า หลักในเรื่องบุคคลใดจะเป็นพยานได้นั้นกฎหมายถือเกณฑ์สำคัญเพียง 2 ประการ คือ (1) สามารถเข้าใจคำถาม และ (2) สามารถตอบคำถามได้ โดยไม่ต้องคำนึงถึงลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลนั้น เช่น อาชีพ หรือความเกี่ยวข้องกับคู่ความตั้งในกฎหมายเก่า

ในปัจจุบันนี้เป็นที่ยอมรับกันว่า เป็นหน้าที่ของพลเมืองที่จะต้องไปเบิกความต่อศาลเพื่อรักษาความยุติธรรมให้แก่สังคม กฎหมายจึงได้วางหน้าที่ของพลเมืองที่ถูกหมายเรียกให้มาเป็นพยานไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 108 ว่า "พยานที่ได้รับหมายเรียกโดยชอบ ... จำต้องไป ณ สถานที่ และวันเวลาที่กำหนดไว้" และเพื่อความศักดิ์สิทธิ์แห่งบทบัญญัติดังกล่าวนี้ ประมวลกฎหมายอาญาจึงได้วางบทลงโทษสำหรับพยานที่ขัดหมายเรียกของศาลไว้ในมาตรา 170 ว่า "ผู้ใดขัดขืนหมาย หรือ คำสั่งของศาลให้มาให้อัยการ ให้มาเบิกความ หรือให้ส่งทรัพย์สิน หรือ เอกสารใดในการพิจารณาคดี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีหลักทั่วไปว่า บุคคลใดได้รับหมายเรียกของศาลให้ไปเป็นพยาน ก็มีหน้าที่จำต้องไปศาลตามเวลา และวันนัดที่ปรากฏในหมายเรียกนั้น เว้นเสียแต่ว่าบุคคลนั้นจะมีเอกสิทธิ์ไม่จำต้องกระทำตาม สำหรับประเทศไทยมีเอกสิทธิ์ให้แก่พยานอยู่ 3 ประเภท ดังนี้คือ

1. เอกสิทธิ์ของพยานที่ไม่ต้องไปศาล
2. เอกสิทธิ์ของพยานที่ไม่ต้องสาบาน หรือ ปฏิญาณตน
3. เอกสิทธิ์ของพยานที่ไม่ต้องเบิกความ

1. เอกสิทธิ์ของพยานที่ไม่ต้องไปศาล

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 108 วรรคสอง ได้วางข้อยกเว้นไว้ให้แก่บุคคลบางประเภทที่จะได้รับเอกสิทธิ์ในการที่ไม่ต้องไปศาลได้ ดังนี้

" แต่พยานดังต่อไปนี้ ไม่จำต้องไปศาลดังกล่าวข้างต้น คือ

(1) สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระราชินี พระยุพราช หรือ ผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน ไม่ว่าในกรณีใด ๆ

(2) พระภิกษุ และสามเณรในพุทธศาสนา ไม่ว่าในกรณีใด ๆ

(3) บุคคลใด ๆ ที่อ้างว่าไม่สามารถจะไปศาลดังกล่าวข้างต้น เพราะเจ็บป่วย หรือมีข้อแก้ตัวอันจำเป็นอย่างอื่นโดยได้แจ้งเหตุนี้ให้ศาลทราบแล้ว และศาลเห็นว่าข้ออ้าง หรือ ข้อแก้ตัวนั้นฟังได้ "

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า เอกสิทธิ์สำหรับบุคคลที่ 1 และที่ 2 ที่ไม่ไปศาลนั้น เป็นเอกสิทธิ์โดยสมบูรณ์โดยไม่ต้องอ้างเหตุใด ๆ โดยรัฐถือว่าเป็นบุคคลที่อยู่ในสถานะพิเศษ และไม่อาจแตะต้องได้ จึงไม่ควรนำเข้ามายุ่งเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม เพราะอาจจะส่งผลเสียหายแก่สถานะภาพของบุคคลดังกล่าวและกระบวนการพิจารณาคดีในศาลยุติธรรมได้ ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วศาลจะไม่ยอมออกหมายเรียกให้กรณีนี้รวมไปถึงเอกอัครราชทูตและราชทูตของประเทศต่าง ๆ ที่ประจำราชสำนักของประเทศไทยด้วย แต่สำหรับบุคคลธรรมดาแล้วจะได้รับเอกสิทธิ์นี้ก็แต่เฉพาะมี

เหตุผลที่จะอ้าง 2 ประการ คือ 1. การป่วย และ 2. มีข้อแก้ตัวอันจำเป็นอย่างอื่น ๆ และจะต้องเป็นเรื่องที่ศาลรับว่าเหตุที่อ้าง หรือข้อแก้ตัวนั้นฟังได้ด้วย

2. เอกสิทธิ์ของพยานที่ไม่ต้องสาบาน หรือ ปฏิญาณตน

หลักทั่วไปมีว่า คำของพยานบุคคลซึ่งให้การต่อศาล และจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้นั้น พยานจะต้องสาบาน หรือ ปฏิญาณตัวเสียก่อนว่าจะให้การตามความเป็นจริง ซึ่งหลักนี้มีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ในพระราชบัญญัติลักษณะพยาน ร.ศ. 113⁸ จวบจนถึงสมัยใช้ประมวลกฎหมาย ก็มีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 112 บัญญัติว่า

" ก่อนเบิกความ พยานทุกคนต้องสาบานตนตามลัทธิศาสนา หรือ จารีตประเพณีแห่งชาติของตน หรือกล่าวคำปฏิญาณตนว่าจะให้การตามความสัตย์จริงเสียก่อน ยกเว้นแต่ บุคคลต่อไปนี้

- (1) บุคคลที่มีอายุต่ำกว่าสิบสี่ปี หรือหย่อนความรู้สึกลึกซึ้งและชอบ
- (2) พระภิกษุ และสามเณรในพุทธศาสนา
- (3) บุคคลซึ่งคู่ความทั้งสองฝ่ายตกลงกันว่าไม่ต้องให้สาบาน "

3. เอกสิทธิ์ของพยานที่ไม่ต้องเบิกความ

พยานที่อยู่ในข่ายแห่งกฎหมายที่จะได้รับเอกสิทธิ์นี้ก็คือ พระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนา ซึ่งแม้จะยอมเป็นพยานแล้ว แต่ก็ยังมีสิทธิที่จะปฏิเสธไม่ยอมเบิกความ หรือ ตอบคำถามใด ๆ ก็ได้เพราะกฎหมายอนุญาตไว้ หากเป็นบุคคลธรรมดาจะทำเช่นนั้นไม่ได้ เพราะการขัดขืนไม่ยอมเบิกความนั้นเป็นความผิดทางอาญา

⁸ โอสถ โกสิน, คำอธิบายและเปรียบเทียบกฎหมายไทยและต่างประเทศในเรื่องกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยเชชม, 2517), หน้า 403.

กฎหมายที่ให้เอกสิทธิ์แก่พระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนาในเรื่องนี้ มีมาตั้งแต่สมัยโบราณโดยถือว่าเป็นโมกษพยาน คือ พยานที่พ้นแล้ว กฎหมายจึงไม่บังคับใจท่านให้จำต้องเบิกความในข้อที่ท่านไม่ประสงค์จะให้การ ยิ่งในสมัยกฎหมายพยานของกรุงศรีอยุธยาแล้ว ให้ฟังคำให้การจากอาภักภิกขิยาของพระภิกษุและสามเณร มิใช่ให้ท่านให้การด้วยวาจา มาถึงสมัยพระราชบัญญัติลักษณะพยาน ร.ศ. 113 จึงมีมาตรา 14 รับรองเอกสิทธิ์นี้ไว้โดยชัดแจ้ง โดยบัญญัติความว่า

" ถ้าโจทก์จำเลยอ้างพระภิกษุสามเณรเป็นพยานแล้ว ห้ามมิให้ออกหมายเรียกมาให้การในศาล ศาลต้องบังคับให้โจทก์จำเลยนำตระลาการไปเดินเผชิญสืบนอกศาลจงทุกครั้ง และห้ามมิให้พระภิกษุสามเณรซึ่งเป็นพยานสาบานเป็นอันขาดให้อ่านประเด็นข้อสืบให้ฟังเท่านั้น ถ้าพระภิกษุสงฆ์สามเณรซึ่งเป็นพยานไม่ยอมให้การก็ดี หรือนิ่งเสียก็ดี ศาลไม่มีอำนาจจะบังคับว่ากล่าวประการใดได้ ด้วยเป็นโมกษพยานคือ พยานที่พ้นแล้ว ไม่ต้องสืบพระภิกษุสามเณรองค์นั้นต่อไป "

มาถึงสมัยปัจจุบัน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 115 ยังได้รับรองเอกสิทธิ์นี้โดยชัดแจ้งอีกครั้งหนึ่ง โดยบัญญัติว่า

" พระภิกษุสามเณรในพุทธศาสนา แม้ม้าเป็นพยานจะไม่ยอมเบิกความ หรือตอบคำถามใด ๆ ก็ได้ "

จากเอกสิทธิ์ของพยานทั้ง 3 ประเภทดังกล่าวข้างต้นนั้น แม้จะมีบัญญัติไว้ในคดีแพ่งก็ตาม แต่โดยอำนาจของมาตรา 15 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เอกสิทธิ์นี้ย่อมนำไปใช้ในคดีอาญาคด้วย

นอกจากนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 231 ซึ่งบัญญัติว่า " เมื่อคู่ความ หรือผู้ใดจะต้องให้การ หรือส่งพยานหลักฐานอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (1) เอกสาร หรือ ข้อความที่ยังเป็นความลับในราชการอยู่
- (2) เอกสาร หรือ ข้อความลับซึ่งได้มาหรือทราบเนื่องในอาชีพ หรือหน้าที่

ของเขา

(3) วิธีการแบบแผน หรืองานอย่างอื่นซึ่งกฎหมายคุ้มครองไม่ยอมเปิดเผย
ข้อมูล หรือ บุคคลนั้นมิอำนาจไม่ยอมให้การหรือส่งพยานหลักฐาน เว้นแต่
ได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ หรือ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับความลับนั้น

ถ้าข้อมูล หรือ บุคคลใดไม่ยอมให้การหรือไม่ส่งพยานหลักฐานดังกล่าวแล้ว
ศาลมีอำนาจหมายเรียกเจ้าหน้าที่ หรือ บุคคลผู้เกี่ยวข้องกับความลับนั้นมาแถลงต่อศาล
เพื่อวินิจฉัยว่า การไม่ยอมนั้นมีเหตุผลหรือไม่ ถ้าเห็นว่าไร้เหตุผล ให้ศาลบังคับ
ให้ให้การ หรือ ส่งพยานหลักฐานนั้น "

และมาตรา 234 ที่บัญญัติว่า

" พยานไม่ต้องตอบคำถามซึ่งโดยตรง หรืออ้อมอาจจะทำให้เขาถูกฟ้องคดี
อาญา เมื่อมีคำถามเช่นนั้นให้ศาลเตือนพยาน "

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่า ข้อความที่บัญญัติไว้เป็นข้อเท็จจริงซึ่งมีลักษณะ
ในตัวเอง ก่อให้เกิดเอกสิทธิ์แก่พยานที่จะไม่ตอบคำถามได้ เมื่อนำมารวบรวมและ
พิเคราะห์แล้ว สามารถสรุปข้อเท็จจริงที่มีลักษณะเป็นเอกสิทธิ์ได้ 4 ประการ ดังนี้

1. ข้อความ หรือ เอกสารซึ่งเป็นความลับของทางราชการ หมายถึง
ข้อความ หรือเอกสารซึ่งถ้าเปิดเผยแล้วจะทำให้เป็นที่เสียหายแก่ประเทศชาติ หรือ
ประชาชนเป็นส่วนรวม การที่ต้องปกปิดไว้เป็นความลับชั่วคราว หรือตลอดไปก็เพื่อ
ประโยชน์แก่การบริหาร การนิติบัญญัติ หรือการยุติธรรม

2. ข้อความ หรือ เอกสารซึ่งเป็นความลับเนื่องในอาชีพ หรือตำแหน่ง
หน้าที่ หมายถึง ข้อความ หรือ เอกสารใด ๆ ที่บุคคลหนึ่งได้แจ้งแก่ผู้มีวิชาชีพหรือ
หน้าที่นั้น ๆ เพื่อปรึกษาหารือ หรือเพื่อให้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดให้แก่ตน
และเป็นที่เข้าใจได้ว่าผู้แจ้งนั้นประสงค์จะให้ปกปิดไว้เป็นความลับ และนอกจาก
กฎหมายให้เป็นเอกสิทธิ์ที่จะปฏิเสธไม่ให้ศาลรับฟังได้แล้ว ในวงการอาชีพที่เจริญ
แล้วหลายชนิดก็ได้พยายามหาทางที่จะควบคุมผู้ประกอบอาชีพนั้น ๆ ไม่ให้เปิดเผย

ข้อความเช่นว่านั้น โดยถือว่าเป็นการประพาศพิศจรรยาแห่งการอาชีพอย่างร้ายแรง เช่น จรรยาแพทย์ เป็นต้น สำหรับนายความ ได้มีพระราชบัญญัตินายความ พ.ศ. 2528 กำหนดให้คณะกรรมการสภาพนายความออกข้อบังคับว่าด้วยมรรยาทนายความ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 27(3)(จ) และมาตรา 51 และด้วยความเห็นชอบของสภานายกพิเศษแห่งสภาพนายความตามมาตรา 28 ไว้ในหมวดที่ 3 ข้อ 11 ที่ว่า "เปิดเผยความลับของลูกความที่ไต่รู้ในหน้าที่ของนายความ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากลูกความนั้นแล้ว หรือโดยอำนาจศาล"

3. การประคิษฐ์แบบแผน หรือการงานอื่น ๆ ซึ่งกฎหมายคุ้มครองไม่ให้เปิดเผย ซึ่งในเรื่องนี้ก็มีพระราชบัญญัติตราไว้ว่า กิจการหรือข้อความแบบแผนที่บุคคลหนึ่งใดทราบมานั้นจะไม่ต้องเปิดเผยเป็นพยานหลักฐานในโรงศาล พระราชบัญญัติเหล่านี้ที่มีอยู่ก็เช่น พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน พ.ศ. 2511 มาตรา 9 มีข้อความว่า "ผู้เลือกตั้งไม่จำเป็นต้องให้ถ้อยคำว่าคุณใดลงคะแนนเลือกตั้งหรือไม่ หรือลงคะแนนเลือกตั้งผู้ใด ไม่ว่ากรณีใด" หรือพระราชบัญญัติสำรวจสำมะโนครัว พ.ศ. 2490 มาตรา 9 มีข้อความว่า "บรรดาข้อความที่สำรวจได้ซึ่งเกี่ยวกับคำถามในเรื่องการเกษตรกรรมตามมาตรา 5 ต้องสงวนไว้เป็นความลับ และห้ามมิให้ใช้เป็นพยานหลักฐานในศาล ..." และในมาตรา 11 ยังได้กำหนดไว้อีกว่า "ผู้ใดเปิดเผยข้อความที่ได้สำรวจไว้โดยฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา 9 มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"

4. ข้อความที่จะทำให้พยานต้องโทษทางอาญา ซึ่งพยานมีสิทธิไม่ต้องตอบคำถามได้ เมื่อมีคำถามเช่นนั้นศาลต้องเตือนพยาน แต่พยานอาจจะตอบคำถามนั้นก็ได้แล้วแต่ใจของตนเอง

ถึงแม้ว่าข้อเท็จจริงที่มีลักษณะเป็นเอกสิทธิ์ของพยานดังกล่าวข้างต้นนั้น จะเกี่ยวกับประเด็น แต่ก็ได้รับการยกเว้นให้ไม่ต้องนำสืบในศาล เหตุที่ต้องยกเว้นให้ ก็เพราะเนื่องด้วยความสะดวกเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน เพราะถือว่าบุคคลควรจะได้มีโอกาสรักษาความลับของตนไว้ได้บ้าง แม้ว่าในบางคราวบุคคลจะ

ต้องเปิดเผยความลับก็เฉพาะเพื่อแก้ไขความทุกข์ร้อนของเขา ฉะนั้น ศาลหรือคู่ความในศาลจึงไม่ควรจะถือเอาโอกาสที่ผู้อื่นเป็นความกันมาเปิดเผยความลับของเขาเสีย

เมื่อได้ศึกษาถึงประวัติความเป็นมาของกฎหมายลักษณะพยาน และเอกสิทธิ์ของพยานที่มีในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยแล้ว จะเห็นได้ว่ากฎหมายได้กำหนดภาระหน้าที่ให้ประชาชนร่วมมือกับรัฐ โดยเป็นพยานในคดีอาญา ไม่ว่าจะ เป็นในชั้นสอบสวน หรือชั้นศาลก็ตาม หากบุคคลใดไม่ให้ความร่วมมือกับรัฐดังกล่าว ก็ต้องรับการลงโทษตามกฎหมายอันเป็นกฎเกณฑ์ของสังคม เว้นแต่บุคคลนั้นจะมีเอกสิทธิ์ตามกฎหมายซึ่งได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้วเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ ในปัจจุบันบุคคลในครอบครัวเดียวกันกับผู้ต้องหา หรือ จำเลยจึงไม่อยู่ในข้อยกเว้นที่จะไม่ต้องมาเป็นพยานให้การหรือเบิกความ หรือเปิดเผยความลับของบุคคลในครอบครัวเดียวกันซึ่งเกี่ยวข้องกับประเด็นแห่งคดี

4.2 ระบบครอบครัวและเครือญาติในสังคมไทย

เป็นที่ทราบกันแล้วว่า ครอบครัวเป็นสถาบันสังคมที่สำคัญที่สุดสถาบันหนึ่ง เป็นสถาบันมูลฐาน หรือสถาบันแรกของการวิวัฒนาการของมนุษย์ และเป็นหน่วย (Unit) ขนาดเล็กที่สุดของสังคม⁹ สมาชิกของครอบครัวจะได้รับสถานภาพ ชื่อสกุล และบทบาทต่าง ๆ กัน และต่างก็มีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้นโดยเป็นการรวมกลุ่มกันแบบปฐมภูมิ (Primary group) นอกจากนี้ ครอบครัวจะกำหนดคตินิยม และหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อกันและต่อสังคมอีกด้วย ด้วยเหตุนี้ ครอบครัวจึงเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญแก่การดำรงชีพของมนุษย์อย่างหนึ่ง ซึ่งยังไม่พบว่ามีสังคมใดในโลกตั้งแต่อดีตกาลอันนานโพนมาจนถึงปัจจุบันนี้ที่สามารถดำรงอยู่ได้โดยปราศจากสถาบันทางสังคมที่เราเรียกกันว่า "ครอบครัว"

⁹ Kingsley Davis, Human Society (New York : The Mc Millan Company, 1969), pp. 394-395.

ครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญยิ่งในการสร้างคนให้เป็นมนุษย์ ที่ครอบครัววัฒนธรรมประจำชาตินั้น ๆ มรดกของสังคมจะอยู่รอดได้ก็ต้องอาศัยพลังจากบิดามารดาช่วยอบรมสั่งสอนบุตร โดยถ่ายทอดวัฒนธรรมทางค่านิยม และวิถีให้แก่สมาชิกในครอบครัว ครอบครัวจึงเป็นแหล่งอบรมเบื้องต้นที่มีอิทธิพลต่อบุคคลในครอบครัว โดยเฉพาะเด็ก ให้รู้จักค่านิยม ปทัสถาน วัฒนธรรม และพัฒนาบุคลิกภาพ จะทำให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมในสังคมได้ นอกจากนั้นแล้ว สมาชิกทุกคนยังได้รับความรัก ความอบอุ่นใจ และความเชื่อมั่นอย่างบริสุทธิ์ใจจากครอบครัว ซึ่งเป็นแหล่งที่จะประกันว่าจะมีคนรักเราเสมอ ถ้าสมาชิกคนใดได้รับความผิดหวัง หรือต้องการความช่วยเหลือไม่ว่าในทางใด ครอบครัวก็จะเป็นแหล่งให้กำลังใจ ปลุกปลอบใจ และให้การปกป้องคุ้มครองเพื่อให้อุปสรรคต่าง ๆ ผ่านพ้นไปได้¹⁰

ระบบครอบครัวและเครือญาติในสังคมไทยนั้น ได้รับอิทธิพลของค่านิยม ปทัสถาน วัฒนธรรม จากสังคมต่าง ๆ มาผสมกลมกลืนกับค่านิยม ปทัสถาน และวัฒนธรรมเดิม ซึ่งสามารถสรุปลักษณะโดยทั่วไปของครอบครัวและเครือญาติในสังคมไทยได้¹¹ ดังนี้

1. ครอบครัวไทยส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) อันประกอบด้วย สามี ภรรยา บุตร หรืออาจจะมีคนใช้ หรือญาติพี่น้องมาอาศัยอยู่บ้าง แต่ก็มีอยู่บ้างบางส่วนเหมือนกันที่เป็นแบบครอบครัวขยาย (Extended Family) คือ มีทั้งสามี ภรรยา บุตร ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา ญาติพี่น้องอื่น ๆ อาศัยอยู่ในบ้านเดียวกัน

¹⁰ ฉวีวรรณ วรรณประเสริฐ, สังคมไทย (ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 2523), หน้า 63.

¹¹ สนิท สมักรการ, มีเงินก็นับว่าน้องมีทองก็นับว่าพี่ : ระบบครอบครัวและเครือญาติของไทย (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณกิจเทรดดิ้ง, 2519), หน้า 4.

2. คนไทยส่วนใหญ่นิยมมีคู่สมรสแบบผัวเดียวเมียเดียว (Monogamy) ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1452 ที่บัญญัติว่า "ชายหรือหญิงจะทำการสมรสในขณะที่คนมีคู่สมรสอยู่ไม่ได้"

3. คู่สมรสไทยส่วนใหญ่จะสร้างเรือนหอ หรือเข้าบ้านอยู่อิสระ ไม่อาศัยอยู่กับครอบครัวฝ่ายสามีหรือภรรยา (Neo - local residence) เพราะคนไทยชอบอิสระ เสรีภาพ เมื่อมีครอบครัวแล้วนิยมอยู่เป็นอิสระไม่ชอบอยู่รวมครอบครัวอื่น

4. ระบบเครือญาติของครอบครัวไทย ถือว่าญาติทั้งฝ่ายบิดามารดามีความสำคัญ (Bilateral kinship) ครอบครัวไทยมีความสัมพันธ์ทางสายโลหิตอย่างเหนียวแน่น บิดา มารดา บุตร ญาติพี่น้องทั้งหลายจะมีการติดต่อเยี่ยมเยียนกันอยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมารดามีความผูกพันกับบุตรมากที่สุด มารดาจะคอยติดตามดูแลช่วยเหลือบุตรตลอดเวลา แม้บุตรจะสมรสหรือมีครอบครัวแล้วก็ตาม จนได้ชื่อว่า เลี้ยงลูกไม่รู้จักโต

5. ระบบเครือญาติของครอบครัวไทยถือว่าสามีเป็นใหญ่ หรือมีความสำคัญกว่าฝ่ายภรรยา (Patriarchal kinship) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมชนบทไทย ภริยาจะเชื่อฟังสามีเสมอไป การตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ในครอบครัวตกเป็นหน้าที่ของสามี กังคคิชาบ้านที่ว่า ผู้ชายคือช้างเท้าหน้า ผู้หญิงคือช้างเท้าหลัง แต่ในสังคมเมืองของสังคมไทยเริ่มค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปเพราะผู้หญิงได้รับการศึกษาสูง มีอาชีพ ตำแหน่งงานที่ขึ้น และวัฒนธรรมตะวันตกหลังไหลเข้ามามาก ภริยามิบทบาทในทางสังคมมากขึ้น จึงทำให้เกิดระบบสามีและภริยามีความสำคัญที่เสมอภาคกัน (Equalitarian kinship)

ฉะนั้น จากระบบครอบครัวและเครือญาติของสังคมไทยจึงเป็นการแสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดว่า ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวนั้นเป็นสิ่งสำคัญ ไม่ใช่ต่างคนต่างอยู่ ต่างคนต่างทำ แต่ต่างคนจะต้องมีปฏิภริยาโต้ตอบสัมพันธ์กัน เป็นต้นว่าการเอาใจใส่ต่อกัน รักกัน จิตใจผูกพันกัน เห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน อบรมสั่งสอนกัน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา และบิดามารดากับบุตรใน

สังคมไทยนั้นมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นมาก อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสังคมจะให้ความสำคัญกับครอบครัวว่ามันเป็นสิ่งจำเป็นแก่การดำรงชีพของมนุษย์แล้ว สมาชิกในครอบครัวก็ยังมิบทบาทสำคัญยิ่งในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวให้ดำเนินไปอย่างราบรื่น ทั้งนี้ เพราะความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวนี้เองที่จะเป็นเครื่องกำหนดที่สำคัญว่าบรรยากาศของบ้านจะเป็นไปดีเลวอย่างไร และในบรรยากาศของครอบครัวนี้เองที่บุคคลจะมีโอกาสได้พัฒนาเต็มที่ หรือชะงักงันการพัฒนาไปอย่างน่าเสียดายก็เป็นได้

4.3 การรับฟังคำให้การหรือคำเบิกความของพยานที่เป็นบุคคลในครอบครัวของจำเลยในศาลไทย

ปัจจุบันศาลไทยรับฟังคำให้การหรือคำเบิกความของกลุ่มสมรสหรือญาติของจำเลยเช่นเดียวกับพยานบุคคลอื่นเพื่อลงโทษจำเลยได้ เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2957/2532 ที่ศาลวินิจฉัยว่า โจทก์ไม่มีประจักษ์พยานรู้เห็นเหตุการณ์ขณะเกิดเหตุ ทั้งไม่มีพยานบุคคลมาเบิกความว่าเห็นจำเลยในวันเกิดเหตุเลย แต่โจทก์มีคำให้การชั้นสอบสวนของภริยาจำเลยเป็นพยานว่า ในคืนเกิดเหตุเวลา 19 นาฬิกาเศษ ขณะที่ภริยาจำเลยนอนอยู่บนบ้านได้ยินเสียงปืนดังขึ้นที่หน้าบ้าน แต่มีใต้ออกมาดู ต่อมาจำเลยเข้ามาในห้องนอนที่ปากมีเลือดไหล มือขวาถือปืนลูกซองพก จำเลยเก็บเสื้อผ้าและสั่งให้ตุแลลูกแล้วหลบหนีไปในคืนนั้น แม้ว่าคำให้การในชั้นสอบสวนเป็นพยานบอกเล่าจะรับฟังถึงคำเบิกความของพยานในชั้นพิจารณาไม่ได้ แต่ศาลก็อาจพิจารณาและพิเคราะห์สอดคล้องถึงข้อเท็จจริงในคดีได้และคำให้การของพยานในชั้นสอบสวนก็ไม่มีกฎหมายห้ามมิให้รับฟังประกอบพยานหลักฐานอื่น ทั้งนี้ ศาลรับฟังคำให้การชั้นสอบสวนของพยานดังกล่าวประกอบพยานหลักฐานอื่น และพฤติการณ์แห่งคดีลงโทษจำเลยตามฟ้องได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 992/2527 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า บิดามารดาและน้องชายของจำเลยให้การว่า เห็นจำเลยใช้อาวุธปืนยิงผู้ตาย แต่มาเบิกความในชั้นศาลว่าไม่ทราบใครยิงอันเป็นการช่วยเหลือจำเลย คำให้การในชั้นสอบสวนของพยานที่เป็นบิดามารดาและน้องชายของจำเลย ที่กล่าวถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุผลยิ่งกว่าคำให้การ

ในชั้นศาล ศาลย่อมใช้ดุลยพินิจรับฟังประกอบพยานหลักฐานอื่นได้ ทั้งจำเลยก็ให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวนในคืนเกิดเหตุ ซี่ที่เกิดเหตุ และแสดงทำให้ตำรวจถ่ายภาพไว้ดังนี้ ฟังลงโทษจำเลยได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2422/2531 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า แม้จะไม่มีพยานคนใดเห็นขณะจำเลยใช้มีดฟันผู้ตาย แต่มีพยานประกอบแวดล้อมที่ใกล้ชิดกับกรณีที่เกิดขึ้น คือ ภริยาจำเลย และแม่ยายจำเลย โดยได้ความจากพยานทั้งสองว่า คืนก่อนวันเกิดเหตุ จำเลยและผู้ตายดื่มสุราแล้วทะเลาะทำร้ายกัน รุ่งขึ้นเวลาประมาณ 8 นาฬิกา จำเลยและผู้ตายออกจากบ้านไปด้วยกัน โดยจำเลยมีมีดติดตัวไปด้วย ครั้นเวลาประมาณ 12 นาฬิกา จำเลยกลับบ้านถึงมีดตังกกล่าวซึ่งเป็นเลือด บอกภริยาจำเลยว่าได้ฆ่าผู้ตายแล้ว และห้ามภริยาจำเลยไม่ให้ไปแจ้งความมิฉะนั้นจะฆ่า และเวลาประมาณ 16 นาฬิกา จำเลยไปหาแม่ยายจำเลย บอกว่าได้ฆ่าผู้ตายแล้ว ถ้าใครไปแจ้งตำรวจจะฆ่าให้หมด พยานหลักฐานดังกล่าวเป็นพยานแวดล้อมที่ใกล้ชิดกับกรณีที่เกิดขึ้นอย่างมาก เมื่อฟังประกอบกับที่จำเลยให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวน และนำซี่ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพแล้ว จึงปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยได้กระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 583/2491 ซึ่งศาลวินิจฉัยว่า จำเลยให้การรับสารภาพต่อศาลว่าฆ่าผู้ตายจริง โจทก์มีพี่ชายจำเลยเป็นพยานมาสืบปากหนึ่งว่า จำเลยกลับมาถึงบ้านก็บอกพยานว่าแทงผู้ตายตาย และให้ดูมีดเป็นเลือด และมีปลัดอำเภอผู้สอบสวนมาเบิกความว่า จำเลยรับว่าแทงผู้ตายตาย ก็มีแพทย์ผู้ชันสูตรศพว่าผู้ตายตายเพราะถูกแทง ดังนี้ กติกลงโทษจำเลยฐานฆ่าคนได้

เมื่อพิจารณาคำพิพากษาศาลฎีกาทั้งสี่ดังกล่าวมาข้างต้นแล้ว จะเห็นได้ว่า บุคคลที่เป็นพยานให้แก่ฝ่ายโจทก์นั้นล้วนเป็นบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกในครอบครัวของจำเลย ทั้งสิ้นที่มาให้การในชั้นสอบสวน และเบิกความในชั้นศาล โดยปรักปรำเป็นโทษแก่จำเลย และเปิดเผยการติดต่อข่าวสารที่เป็นความลับของจำเลยที่มาบอกกล่าวแก่พยานว่าได้กระทำความผิดอย่างไรบ้าง แม้จะไม่ปรากฏในคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวว่ามี

บังคับขู่ เชื้อพยานหรือไม่อย่างใดก็ตาม แต่อย่างน้อยที่สุดบทบัญญัติของกฎหมายอาญาก็ยังคงความศักดิ์สิทธิ์ในการลงโทษบุคคลที่ถูกเรียกมาเป็นพยานอยู่เสมอ หากว่าบุคคลนั้นไม่กระทำตามหมายนั้น ดังนั้น เมื่อเราได้ทราบถึงระบบครอบครัวและเครือญาติของสังคมไทยแล้วว่า บุคคลที่เป็นสมาชิกในครอบครัวเดียวกันนั้นมีความผูกพันที่แน่นแฟ้นกันมากเพียงใด แต่จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าว ผู้เขียนมองในประเด็นของการนำเอาบุคคลที่เป็นครอบครัวของผู้ต้องหา หรือจำเลยมาให้การหรือเบิกความปรักปรำหรือเปิดเผยการติดต่อข่าวสารที่เป็นความลับของผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น เป็นการสร้างความแตกแยกให้เกิดขึ้นในครอบครัวซึ่งขัดแย้งกับหลักการของการอยู่ร่วมกันของสมาชิกครอบครัวแบบปฐมภูมิ (Primary group) และนอกจากนั้นแล้ว ยังอาจก่อให้เกิดการกระทำความผิดต่าง ๆ ที่จะติดตามมาอีกด้วย ซึ่งล้วนแต่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นแก่บุคคลที่เป็นพยาน ผู้ต้องหา จำเลย กระบวนการพิจารณาคดีอาญา และสังคมประเทศชาติโดยรวม ซึ่งจะได้อธิบายต่อไป

ก่อนที่จะทำการศึกษาเรื่องการให้เอกสิทธิ์แก่พยานที่เป็นบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหา หรือจำเลยในประเทศไทย จำเป็นต้องศึกษาถึงกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของประเทศไทยโดยสังเขปเสียก่อนว่ามีลักษณะและวิธีการดำเนินคดีอย่างไร เพราะลักษณะของกระบวนการพิจารณาคดีแต่ละขั้นตอนนั้นจะเป็นสิ่งที่แสดงถึงการนำเอาเอกสิทธิ์ของพยานดังกล่าวมาใช้ในประเทศไทยว่ามีความเหมาะสมแค่ไหนเพียงใด

เป็นที่ทราบกันแล้วว่า การดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยเป็นไปตามหลักความคิด หรือ ปรัชญาในการดำเนินคดีอาญาที่ว่า การรักษาความสงบเรียบร้อยเป็นหน้าที่ของรัฐ หลักการดำเนินคดีอาญานี้เรียกว่า "หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ" (Public Prosecution) โดยถือว่ารัฐเป็นผู้เสียหาย และเจ้าพนักงานของรัฐเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดีอาญา นับตั้งแต่พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาล อย่างไรก็ตาม ในประเทศไทยรัฐมิได้ผูกขาดการดำเนินคดีอาญาไว้แต่ผู้เดียวโดยเด็ดขาด ดังจะเห็นได้จากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28(2) ที่ให้ผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาได้อย่างกว้างขวาง

ขั้นตอนแรกของการดำเนินคดีอาญา ก็คือ เมื่อมีผู้กระทำความผิดเกิดขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย¹² ผู้เสียหายก็จะมาร้องทุกข์¹³ หรือบุคคลใด ๆ ที่มีภาระกระทำความผิดเกิดขึ้นก็จะมากล่าวโทษ¹⁴ ต่อพนักงานสอบสวน¹⁵ หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ¹⁶ ซึ่งกระทำไต่หังคดีความผิดอาญาแผ่นดิน และคดีความผิดอันยอมความได้ เมื่อเจ้าพนักงานได้รับคำร้องทุกข์ หรือกล่าวโทษแล้ว ก็จะเริ่มดำเนินการสืบสวนและสอบสวนโดยไม่ชักช้า เพราะถ้าการสอบสวนล่าช้าอาจทำให้เสียผลในทางคดี และความยุติธรรม เนื่องจากพยานหลักฐานทั้งฝ่ายผู้กล่าวหาและผู้ต้องหาอาจเลอะเลือนโดยการหลงลืมเสียก็ได้ แต่การสอบสวนนั้นจะทำ ณ ที่ใดก็ได้ จะทำการสอบสวนเวลาใดก็ได้ตามที่เห็นสมควร¹⁷

ในการสอบสวนนั้น พนักงานสอบสวนจะต้องทำการรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ และดำเนินการทั้งหลายซึ่งได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริง หรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ¹⁸ เมื่อดำเนินการสอบสวนเสร็จแล้ว พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบก็จะรวบรวมสำนวนการสอบสวนและทำรายงานการสอบสวน¹⁹ และแสดงความเห็นทางคดีว่า งดการ

¹² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(4)

¹³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(7)

¹⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(8)

¹⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(6), 123 และมาตรา

127

¹⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(16), 124 และมาตรา

127

¹⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 130

¹⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(11)

¹⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 139

สอบสวน หรือ ควรให้จัดการสอบสวนในกรณีที่มีการสอบสวนไม่ปรากฏว่า ผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด หรือในกรณีที่การสอบสวนรู้ตัวผู้กระทำความผิดก็จะแสดงความเห็นว่า ควรสั่งฟ้อง หรือ ควรสั่งไม่ฟ้อง²⁰ ส่งไปยังพนักงานอัยการ

เมื่อพนักงานอัยการได้รับสำนวนพร้อมความเห็นจากพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวนไว้พิจารณาแล้ว พนักงานอัยการก็อาจจะมีคำสั่ง ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนต่อไปอีก หรือ ให้สอบสวนเพิ่มเติมอีกโดยการส่งพยานคนใดมาซักถามเพื่อที่พนักงานอัยการจะได้ออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องผู้ต้องหา²¹ ซึ่งในกรณีที่มิคำสั่งฟ้องพนักงานอัยการก็จะเป็นผู้ฟ้องและมีอำนาจดำเนินคดีอาญาในศาลต่อไป

สำหรับผู้เสียหายที่มีเครื่องทุกข์ไว้ก็สามารถที่จะเป็นโจทก์ฟ้องจำเลย และดำเนินคดีอาญาในศาลได้โดยลำพังทั้งคดีอาญาแผ่นดิน และคดีความผิดอันยอมความได้²² หรือจะเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการก็ได้²³ ทั้งนี้ ต้องอยู่ภายใต้กำหนดอายุความหรือภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดเอาไว้ ในกรณีที่ผู้เสียหายฟ้องเอง ศาลจะดำเนินการไต่สวนมูลฟ้องเพื่อวินิจฉัยมูลคดีที่จำเลยต้องหาก่อนเสมอ²⁴ เพื่อเป็นการให้ประกันแก่สิทธิเสรีภาพของจำเลย แต่กรณีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ เนื่องจากคดีไต่ผ่านการสอบสวนมาแล้วศาลจึงอาจละเสียได้ และโดยปกติศาลจะไม่มีการไต่สวนมูลฟ้องคดีของพนักงานอัยการเลย ซึ่งถือเป็นปริยายว่าศาลได้ประทับฟ้องแล้ว

²⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140

²¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143

²² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28(2)

²³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 30

²⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(12) และ

เมื่อศาลเห็นว่าคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์มีมูลศาลก็จะมีคำสั่งประทับฟ้อง และทำการพิจารณาคดีในศาลเหมือนเช่นคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์โดยกระทำอย่างเปิดเผยเพื่อเป็นหลักประกันในการอำนวยความยุติธรรม²⁵ เว้นแต่จะมีการพิจารณาเป็นการลับเพื่อประโยชน์แห่งความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันความลับอันเกี่ยวกับความปลอดภัยของประเทศมิให้ล่วงรู้ถึงประชาชน²⁶ ซึ่งโดยหลักแล้วการพิจารณาต้องกระทำต่อหน้าจำเลยอันเนื่องมาจากสิทธิที่จะอยู่ร่วมด้วยในการดำเนินคดีอาญาของผู้ถูกกล่าวหา²⁷ นอกจากจะต้องด้วยข้อยกเว้นของกฎหมายที่ทำให้มีการพิจารณาลับหลังจำเลยได้²⁸ เมื่อการพิจารณาในศาลเสร็จสิ้นไปแล้ว ศาลก็จะวินิจฉัยชี้ขาดคดีโดยคำพิพากษาซึ่งจะมีผลนับแต่วันที่ได้อ่านในศาลโดยเปิดเผยเป็นต้นไป²⁹

จึงเห็นได้ว่า ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยนั้น มีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องอยู่ 4 ประการ คือ

1. ประชาชน มีสิทธิในการร้องทุกข์ กล่าวโทษ และสิทธิในการฟ้องคดีอาญา
2. พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ มีอำนาจในการสืบสวน สอบสวน
3. พนักงานอัยการ มีอำนาจในการสอบสวนและฟ้องคดีอาญา
4. ศาล มีอำนาจในการไต่สวนมูลฟ้อง พิจารณา และพิพากษา

²⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172

²⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 177

²⁷ ทนิต ฌ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2528), หน้า 163.

²⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 ทวิ

²⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 188

โดยชบวนการยุติธรรมทางอาญาอาจแยกได้ 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นแรก เป็นขั้นตอนการแสวงหาบุคคลผู้กระทำความผิดตั้งแต่มีการสืบสวนเสาะหาผู้กระทำความผิดเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น และทำการสอบสวนผู้ที่ต้องสงสัยว่าได้กระทำความผิด จนกระทั่งนำตัวบุคคลดังกล่าวไปฟ้องร้องยังศาลสถิตย์ยุติธรรม เรียกว่า ขั้นตอนสอบสวน

ขั้นที่สอง เป็นขั้นตอนของการพิจารณา และพิพากษาของศาลยุติธรรม โดยมีโจทก์ฝ่ายหนึ่ง และมีจำเลยอีกฝ่ายหนึ่ง เรียกว่า ขั้นศาล³⁰

4.4 ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการไม่ให้เอกสิทธิ์แก่พยานที่เป็นบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(11) บัญญัติว่า

" การสอบสวน หมายถึง การรวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริง หรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ "

จะเห็นได้ว่า ในการดำเนินการของพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐานนั้น พนักงานสอบสวนต้องพยายามรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้³¹ พยานหลักฐานในที่นี้หมายถึง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ และพยานผู้ชำนาญการพิเศษ ซึ่งพนักงานสอบสวนจะต้องรวบรวมเพื่อจะทราบข้อเท็จจริง

³⁰ อมร จันทรสมบูรณ์, "อำนาจสืบสวน สอบสวน ฟ้องร้องในชบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย," บทบัญญัติ เล่มที่ 30 พ.ศ. 2516, หน้า 619.

³¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131

อันเป็นองค์ประกอบความผิด ภายใต้เงื่อนไขที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย และระเบียบคำสั่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการสอบสวนได้
กำหนดไว้

ในส่วนของพยานบุคคลนั้น พนักงานสอบสวนจำต้องอาศัยพยานที่รู้เห็นเหตุ
การณ์ หรือที่อยู่ในที่เกิดเหตุ หรือเป็นพยานแวดล้อม มาช่วยกันค้นหาหลักฐานประกอบ
คดีโดยวิธีการสอบถามและบันทึกปากคำของบุคคลซึ่งสามารถจะให้ถ้อยคำเป็นพยานใน
คดีนั้น ๆ ไว้ หรือบุคคลใดที่พนักงานสอบสวนมีเหตุอันควรเชื่อว่าถ้อยคำของเขาอาจ
เป็นประโยชน์แก่รูปคดีก็ให้ถามปากคำไว้ ซึ่งถือว่าเป็นขั้นตอนการรวบรวมพยานหลัก-
ฐานที่สำคัญมาก

การบันทึกคำให้การของพยานเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจาก
คำพยานนี้เองที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานสำหรับการทำความเห็นสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องของ
พนักงานอัยการ และเมื่อยื่นฟ้องไปแล้วพนักงานอัยการก็จะอ้างพยานเหล่านี้เป็นพยาน
ในชั้นศาล การซักถามพยานในศาลก็จะถามตามคำให้การที่ตนรู้เห็นอย่างแท้จริง และ
พนักงานสอบสวนได้บันทึกคำให้การพยานตรงกับที่พยานได้กล่าวออกมาโดยละเอียด จะ
ช่วยให้การสั่งคดีของพนักงานอัยการ และการซักถามพยานในศาลได้เป็นไปโดยถูกต้อง
ให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

ดังนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงบัญญัติไว้ในมาตรา 133
วรรคท้าย เกี่ยวกับการถามปากคำพยานว่า

" ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนตักเตือน ทูตให้ท้อใจ หรือใช้กลอุบายอื่น เพื่อ
ป้องกันมิให้บุคคลใดให้ถ้อยคำซึ่งอาจจะให้ด้วยความเต็มใจ "

ฉะนั้น จึงเห็นได้ว่า หัวใจของการสอบถามปากคำพยานตามที่กฎหมายต้อง
การ ก็คือ พยานให้การตามที่เขารู้เห็นด้วยความเต็มใจ ซึ่งหมายความว่า ถ้าพยานไม่
รู้ เขาก็ควรมีสติให้การว่าเขาไม่รู้ จริงอยู่การสอบถามความจริงจากพยานเป็นงานที่
ยากลำบากอย่างยิ่ง และน่าเห็นใจพนักงานสอบสวนที่ต้องใช้ความอดทน มานะพยายาม

ที่จะได้ความจริงจากพยาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าพยานดังกล่าวไม่เต็มใจให้การ เนื่องจากสาเหตุที่พยานเป็นบุคคลในครอบครัวเดียวกันกับผู้ต้องหา ซึ่งอาจจะเป็น บิดา มารดา บุตร สามี ภริยา หรือญาติพี่น้องก็ได้ พยานจึงไม่ยากให้ความร่วมมือด้วย ประการใด ๆ ทั้งสิ้น

จากอุปสรรคและปัญหาเกี่ยวกับพยานดังกล่าว จึงทำให้พนักงานสอบสวน จำนวนไม่น้อยเกิดความเบื่อหน่าย และทอดয়ในการซักถามพยานตามที่เขาสัมผัสใจ จึงต้องใช้วิธีที่ขัดต่อกฎหมาย เช่น การบังคับขู่เข็ญให้พยานให้การ หรือบางครั้งใช้ วิธีที่รุนแรงโดยการทำร้ายพยานเพื่อให้ให้การ หรือกักตัวพยานไว้ในสถานที่อันจำกัด เป็นเวลานาน ๆ จนกว่าจะยอมให้การตามที่ต้องการ และที่กระทำกันอยู่เป็นนิจ ก็คือ การเขียนหรือพิมพ์คำให้การของพยานไว้ล่วงหน้าแล้วให้พยานลงลายมือชื่อ ซึ่งเป็น วิธีการที่ไม่ชอบ

การที่พนักงานสอบสวนต้องกระทำการสอบสวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายดังกล่าว ข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า มีสาเหตุและความจำเป็นหลายประการด้วยกัน เช่น

1. พนักงานสอบสวนอาจได้รับการอบรมวิธีการสอบสวนไม่เพียงพอ จึงทำให้ไม่อาจใช้วิธีการสอบปากคำพยานตามหลักวิชา และถูกต้องตามเจตนารมณ์ของ กฎหมายได้ การใช้วิธีการสอบสวนที่มีชอบดังกล่าวจึงเกิดขึ้นได้ง่าย

2. พนักงานสอบสวนบางรายขาดมนุษยสัมพันธ์อันดีกับบุคคลทั่วไป เพราะ หากมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนแล้ว หนทางที่จะได้รับความร่วมมือในการเป็นพยาน ก็ง่ายขึ้น

3. การขาดเครื่องมือเครื่องใช้ที่ช่วยในการเสาะหาพยานหลักฐาน เช่น การพิสูจน์ลายมือ การพิสูจน์เลือด การพิสูจน์ซากแผล วิถีกระสุน เครื่องมือสื่อสารที่ จำเป็นรวมทั้งความรู้ที่จะนำสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวมาใช้ในการพิสูจน์ความผิด ซึ่งมักจะ เกิดขึ้นสำหรับพนักงานสอบสวนในส่วนภูมิภาค ดังนั้น การสอบสวนจึงต้องอาศัยคำให้การของพยานบุคคลเป็นหลัก หากพยานไม่ร่วมมือ พนักงานสอบสวนก็จำต้องใช้วิธีการ

ทุกประการที่จะให้พยานให้การว่ารู้เห็นอย่างไรบ้าง

4. การกวาดค้นจากผู้บังคับบัญชา ก็เป็นแรงผลักดันให้พนักงานสอบสวนจำต้องกระทำการบางอย่างโดยไม่สมัครใจ กล่าวคือ เมื่อเกิดการกระทำความผิดอาญาขึ้น พนักงานสอบสวนก็มีภาระหน้าที่ที่จะต้องจับกุมผู้กระทำผิดให้ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีที่มีประชาชนให้ความสนใจเป็นอย่างมาก สื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ลงข่าวกรีกโครม คดีเช่นนี้ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปย่อมให้ความสนใจเป็นพิเศษ พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบจึงต้องใช้ความสามารถในการทำคดีอย่างดีที่สุด และย่อมรวมความถึงการรวบรวมพยานที่จะพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาที่ได้จับกุมมาเพื่อประกอบกันเป็นสำนวนสอบสวนที่ดี และมีน้ำหนักพอที่จะให้พนักงานอัยการสั่งฟ้องได้ และจากแรงผลักดันดังกล่าวนี้เอง ทำให้พนักงานสอบสวนจำนวนไม่น้อยต้องกระทำการไม่ชอบในการสอบสวน ซึ่งมีได้เป็นผลดีในการดำเนินคดีเลย เพราะเมื่อพนักงานอัยการสั่งฟ้องไปแล้ว เวลานำพยานเหล่านี้เข้ามาเบิกความในศาลเมื่อถูกพยานจำเลยซักถามก็จะเบิกความสับสนและมีพิรุธตลอดเวลา ศาลก็ย่อมยกฟ้องเป็นธรรมดา และสิ่งที่พนักงานสอบสวนจะได้รับประการเดียวกันก็คือ สามารถรายงานผลคดีต่อผู้บังคับบัญชาได้ว่าจับผู้กระทำผิดได้ และพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้องแล้ว ส่วนจำเลยจะถูกลงโทษหรือไม่ เป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการ พนักงานสอบสวนพ้นความรับผิดชอบไปแล้ว³²

นอกจากนั้นแล้ว ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้ออกหมายเรียกพยานซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหาให้โดยคำไม่ว่าจะเป็นผลดี หรือผลร้ายแก่ผู้ต้องหาก็ตาม พยานนั้นก็จำต้องมา หากพยานไม่มาด้วยเกรงว่าจะเป็นการหมิ่นอายกับผู้ต้องหาและบรรดาญาติพี่น้องในครอบครัว พยานก็จะมีความผิดฐานขัดขืนไม่มาตามหมายเรียก

³² สุจินต์ ทิมสุวรรณ, กรมอัยการกับการดำเนินคดีให้แก่รัฐ (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์บริการเอกสารและวิชาการ กองวิชาการ กรมอัยการ, 2525), หน้า 56-59.

ซึ่งให้มาเพื่อให้อัยคำ³³ หรือในกรณีที่พยานมาตามหมายเรียกแล้วพนักงานสอบสวนได้ สอบถามถึงการกระทำความผิดของผู้ต้องหา ซึ่งทำให้พยานเกิดความอึดอัดและลำบากใจ ไม่อยากตอบคำถาม หรือ ให้การใด ๆ อันเป็นการปรักปรำ หรือเปิดเผยการติดต่อกับ สำนวนที่เป็นความลับของผู้ต้องหาที่ได้ให้ไว้แก่ตน พยานนั้นก็จะมีความผิดฐานขัดขืนคำ บังคับตามกฎหมายของพนักงานสอบสวนซึ่งให้ให้อัยคำ³⁴ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1954/2515)

ตามกฎหมายแล้ว พยานซึ่งถูกเรียกมาเป็นพยานนั้นจะต้องให้การตามความ เป็นจริง หากพยานซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหาให้การเท็จเพราะต้องการจะ ช่วยเหลือผู้ต้องหา พยานก็อาจมีความผิดฐานแจ้งข้อความอันเป็นเท็จเกี่ยวกับความผิด อาญาแก่พนักงานสอบสวน³⁵ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1734/2503)

สำหรับการสอบสวนในชั้นพนักงานอัยการของไทยนั้น ถือว่า พนักงานอัยการ เป็นหน่วยงานหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมที่มีความสำคัญต่อการรักษาความยุติธรรมโดย เฉพาะเกี่ยวกับการฟ้องร้อง ซึ่งตามหน้าที่แล้วอยู่ในฐานะที่เรียกว่า ทนายแผ่นดิน โดย ปกติอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการจะมีการเชื่อมโยงกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ดังนั้น หากพนักงานสอบสวนได้ดำเนินการสอบสวนคดีอาญาในความผิดตาม กฎหมายฉบับใดแล้วส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมด้วยความเห็นไปยังพนักงานอัยการ ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พนักงานอัยการก็มีอำนาจหน้าที่ดำเนินคดีอาญา ในความผิดตามกฎหมายนั้น ๆ โดยจะต้องตรวจสอบพิจารณาโดยละเอียดรอบคอบในการ กลั่นกรองการสอบสวนของพนักงานสอบสวนเพื่อออกคำสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง ฉะนั้น หากพนักงานอัยการเห็นว่าพยานหลักฐานในการสอบสวนยังบกพร่องอยู่ หรือไม่ครบถ้วน สมบูรณ์ก็ต้องดำเนินการเพื่อให้ได้พยานหลักฐาน หรือข้อเท็จจริงที่แน่ชัดยิ่งขึ้น เพื่อ

³³ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 168

³⁴ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 169

³⁵ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 172

ประกอบการพิจารณาสิ่งต่อไป³⁶

จากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 บัญญัติว่า "เมื่อได้รับความเห็นและสำนวนจากพนักงานสอบสวน ... ในกรณีหนึ่งกรณีใดข้างต้น พนักงานอัยการมีอำนาจ

(ก) สั่งตามที่เห็นสมควร ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติม หรือ ส่งพยานคนใดมาให้ซักถามเพื่อส่งต่อไป..."

การสั่งให้พนักงานสอบสวนส่งพยานมาให้ซักถามเป็นวิธีการอย่างหนึ่ง เพื่อให้ข้อเท็จจริงที่พนักงานอัยการเห็นว่ายังไม่ชัดเจน หรือขาดตกบกพร่อง ให้มีความชัดเจนมากขึ้นอันจะช่วยให้การสังเกตของพนักงานอัยการเป็นไปโดยถูกต้อง

ปกติพนักงานอัยการมักจะไม่ใช่วิธีให้พนักงานสอบสวนส่งพยานมาให้ซักถาม แต่จะใช้วิธีแจ้งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนปากคำพยานคนนั้นเอง แล้วให้ส่งคำให้การเพิ่มเติมมายังพนักงานอัยการ อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติบางครั้งมีความจำเป็นต้องให้นำพยานมาให้ซักถาม เช่น ในแง่ของจิตวิทยา การที่พนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนข้อเท็จจริงขึ้นอย่างหนึ่งอย่างใดแล้ว ก็ย่อมจะมีความปักใจในข้อเท็จจริงดังกล่าวตลอดไป เมื่อพนักงานอัยการสั่งสอบสวนเพิ่มเติม พนักงานสอบสวนก็อาจจะสอบสวนไปในทางที่ตนเชื่อมาแต่แรก ข้อเท็จจริง หรือ หลักฐานใหม่ก็ย่อมจะได้อาจไม่มากนัก ดังนั้น พนักงานอัยการจึงจำเป็นต้องให้นำตัวพยานมาพบเพื่อสอบถามปากคำโดยตรง ซึ่งถ้าพยานที่เป็นบุคคลในครอบครัวเดียวกันกับผู้ต้องหาให้การเท็จในชั้นนี้ ก็จะมีสภาพเช่นเดียวกับในชั้นพนักงานสอบสวน³⁷

³⁶ ส่ง่า ควางอัมพร, "หลักปฏิบัติทั่วไปในการสอบสวน," หน้าที่ 5 ใน เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายวิธีสบัญญัติ 3 (กรุงเทพมหานคร : สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2530), หน้า 317.

³⁷ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 172

อย่างไรก็ตาม การนำเอาตัวพยานมาซักถามนี้ บางครั้งก็ได้ข้อเท็จจริงที่ตรงข้ามกับชั้นสอบสวนเดิม และเป็นสาระสำคัญแก่คดี เป็นเหตุให้พนักงานอัยการสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง อันเป็นการขัดแย้งกับพนักงานสอบสวน ซึ่งบางครั้งก่อให้เกิดปัญหาความไม่เข้าใจกัน

4.5 ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการไม่ให้เอกสิทธิ์แก่พยานที่เป็นบุคคลในครอบครัวของจำเลยในชั้นศาล

ในชั้นพิจารณา เมื่อศาลได้ประทับฟ้องในคดีที่ราษฎร หรือ พนักงานอัยการเป็นโจทก์ไว้แล้ว ศาลจะนัดวันสืบพยานเพื่อเริ่มทำการพิจารณาและสืบพยานต่อไป ซึ่งในการพิจารณาและสืบพยานในศาลนี้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคหนึ่ง ใ้บัญญัติให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เว้นแต่จะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น³⁸

เมื่อได้ฟ้องผู้ต้องหาเป็นจำเลยต่อศาลแล้ว กฎหมายได้วางหน้าที่ของพลเมืองไว้โดยกำหนดให้มาเบิกความในศาลเมื่อได้รับหมายเรียกให้มาเป็นพยาน³⁹ ในกรณีที่ศาลได้ออกหมายเรียกให้พยานซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัวของจำเลยมาเป็นพยานฝ่ายโจทก์ให้เป็นผลร้ายแก่จำเลยนั้น ก่อให้พยานเกิดความรู้สึกไม่อยากมาตามหมายเรียก ถ้าหากพยานไม่มาศาล พยานก็จะมีคามผิดฐานขัดขืนหมายเรียก⁴⁰ (คำพิพากษาฎีกาที่ 454/2512) และศาลออกหมายจับได้ ถ้าศาลเห็นว่าคำเบิกความของพยานนั้นเป็นข้อสำคัญในการวินิจฉัยชี้ขาดคดี⁴¹ หรือในกรณีที่พยานมาศาลตามหมายเรียกของศาลแล้ว พยานก็จะต้องเบิกความ

³⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 ทวิ และมาตรา 177

³⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 108

⁴⁰ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 170

⁴¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 111(2)

หากพยานขัดแย้งไม่ยอมเบิกความหรือตอบคำถามที่อาจทำให้จำเลยต้องรับโทษ พยาน ก็จะมีคามผิดฐานขัดแย้งคำสั่งศาลที่ให้เบิกความ⁴² นอกจากนั้นแล้ว ศาลอาจสั่งลงโทษ ฐานละเมิดอำนาจศาลได้⁴³

จึงเห็นได้ว่า โดยหลักการของการพิจารณาและสืบพยานนั้นต้องกระทำโดย เปิดเผย และต่อหน้าจำเลย ซึ่งก็หมายความว่า ประชาชนทุกคนมีสิทธิเข้าฟังได้⁴⁴ ใน กรณีที่พยานซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัวของจำเลยได้เบิกความปรักปรำ หรือเปิดเผยการ คิดต่อข่าวสารที่เป็นความลับของจำเลยในชั้นพิจารณาและสืบพยานนี้ ย่อมส่งผลกระทบต่อ กระเทือนถึงจิตใจของจำเลยที่มีต่อพยานนั้นอย่างแน่นอน นอกจากนั้นประชาชนที่เข้า มาร่วมรับฟังในศาลนั้นก็อาจจะมีญาติพี่น้องซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัวของพยานและจำเลย รวมอยู่ด้วย ก่อให้เกิดความกลวงกลางใจ สิ้นศรัทธาในความรัก ความเชื่อมั่น และ ความไว้วางใจ รวมถึงความรังเกียจในตัวของพยานและจำเลยได้ ซึ่งความรู้สึกอัน อยู่ในมโนสำนึกของมนุษย์ปุถุชนนี้ เราต้องยอมรับกันว่าไม่อาจขจัดกันได้โดยง่ายภายใน ระยะเวลาอันสั้น และสามารถสร้างปัญหาที่ร้ายแรงเกิดขึ้นในครอบครัวได้ เช่น การ ทะเลาะวิวาทกัน การทำร้ายร่างกาย และในที่สุดจากการบันดาลโทสะอันเนื่องมาจาก ความไม่เข้าใจกัน ขัดแย้งกันก็อาจมีการทำลายชีวิตกันเกิดขึ้น อันเป็นเหตุที่ทำให้ความ สัมพันธในครอบครัวต้องเป็นอันขาดสะบั้นแตกแยกออกไป หรือในกรณีที่พยานมาให้คำ เบิกความต่อศาลแต่พยานได้เบิกความโดยฝ่าฝืนต่อความเป็นจริง เพื่อที่จะช่วยจำเลย มิให้ต้องรับโทษ หรือได้รับโทษน้อยลงโดยที่ตนรู้อยู่แล้วว่าข้อความที่ตนนำมาเบิกความ นั้นเป็นเท็จ (คำพิพากษาฎีกาที่ 771-777/2515) ซึ่งถ้าความเท็จนั้นเป็นข้อสำคัญใน

⁴² ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 171

⁴³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 31(3) และมาตรา 33

⁴⁴ คณิต ฌ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, หน้า 9.

คดีแล้ว พยานนั้นก็มีความผิดฐานเบิกความเท็จ⁴⁵ เพราะวิสัยของปุถุชนคนธรรมดาแล้วย่อมต้องช่วยเหลือบุคคลที่ตนรัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลในครอบครัวเดียวกันด้วยแล้ว ย่อมต้องให้ความเกื้อกูลกันอยู่ไม่น้อย ฉะนั้น การให้บุคคลในครอบครัวเดียวกันมาเบิกความปรักปรำ หรือเปิดเผยการผิดต่อข่าวสารที่เป็นความลับของอีกฝ่ายหนึ่งนั้น ก่อให้บุคคลซึ่งเป็นพยานนั้นเกิดความรู้สึกว่าให้ตนอยู่เฉย ๆ ยังจะดีกว่าการเบิกความเช่นนั้น แต่เพราะบทบังคับตามกฎหมายของรัฐที่กำหนดโทษไว้จึงมีแนวโน้มก่อกำให้พยานนั้นต้องกระทำความผิดโดยการเบิกความเท็จ เพื่อช่วยเหลือจำเลยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และเพราะมีการเบิกความเท็จในคดีเกิดขึ้นเช่นนี้ พยานหลักฐานที่ได้มาจึงไม่มีน้ำหนักน่าเชื่อถือพอที่จะรับฟังได้ หรือมิฉะนั้น ก็เพราะการเบิกความเท็จนี้เองทำให้ศาลต้องตัดสินคดีเป็นอย่างอื่นนอกจากที่ปรากฏจากคำเบิกความของพยานในคดีไม่ได้ ในเมื่อคดีนั้นมีแต่คำเบิกความที่เป็นเท็จ ศาลก็จำต้องตัดสินตามพยานหลักฐานที่เป็นเท็จเท่านั้น และเป็นที่น่าสังเกตว่า จากความผิดที่อาจจะเกิดขึ้นแก่ตัวพยานดังกล่าวข้างต้นนั้น มิได้มีกฎหมายผ่อนผันให้ในกรณีที่พยานได้กระทำไปเพื่อช่วยบิดา มารดา บุตร สามีหรือภริยาของพยานแต่ประการใดเลย

นอกจากที่กล่าวมาแล้วยังก่อให้เกิดปัญหาความแตกแยกในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวต้องสิ้นความไว้วางใจซึ่งกันและกันอีกด้วย ดังได้กล่าวแล้วว่า ความ เป็นเอกภาพและมีน้ำหนึ่งใจเดียวกันในครอบครัวนั้นมีความสำคัญยิ่งต่อการสร้างเสถียรภาพให้เกิดขึ้นแก่ครอบครัวและสังคม สมาชิกทุกคนของครอบครัวจึงต้องช่วยกันหาทางเสริมสร้างความกลมเกลียวให้เกิดขึ้นซึ่งกันและกัน อันเป็นการขจัดปัญหาต่าง ๆ ที่จะมากกระทบทั้งทางกายและจิตใจ การเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวจึงจำเป็นต้องอาศัยความพยายามและความร่วมมือจากสมาชิกของครอบครัวทุกคน จะเว้นแม้แต่คนเดียวไม่ได้⁴⁶ ดังนั้น การที่พยานซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหา หรือ จำเลยต้องถูก

⁴⁵ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 177

⁴⁶ จรรยา สุวรรณทัต, "การสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว," วารสารปริทัศน์ ปีที่ 5 ฉบับที่ 6 (มิถุนายน 2523), หน้า 56.

บังคับตามวิธีการของกฎหมายจำต้องมาให้การ หรือ เบิกความอันเป็นผลร้ายแก่ผู้ต้องหา หรือ จำเลยโดยไม่อาจขัดขืนได้ ย่อมก่อให้เกิดความระแวงใน ศรัทธา และ พยานเองก็จะเกิดความละอายใจที่กระทำไปเช่นนั้นซึ่งมิใช่เป็นการช่วยเหลือ แต่กลับเป็นการทำลายผู้ต้องหา หรือ จำเลยอย่างเห็นได้ชัด สิ่งที่เกิดขึ้นนี้ส่งผลให้ครอบครัวเกิดความแตกแยกขาดความผูกพันรักใคร่ต่อกัน⁴⁷ ขาดการเห็นอกเห็นใจกัน ก็เพราะคนในครอบครัวยังให้ร้ายและทำลายกันเอง เมื่อกรณีเป็นเช่นนี้แล้ว ครอบครัวอันเป็นรากฐานของความสุขแห่งชีวิต และความเป็นปึกแผ่นของสังคมประเทศชาติก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้ ก่อให้เกิดปัญหาในชีวิตสังคมที่แตกแยกคิดตามมาประจวบตามตัว

สถาบันครอบครัวนั้นเป็นแหล่งที่สามารถรับประกันได้ว่า เราจะได้รับความรัก ความอบอุ่นใจ และความเชื่อมั่นในความไว้วางใจจากสมาชิกทุกคนในครอบครัว⁴⁸ ฉะนั้น สิ่งใดที่บุคคลในครอบครัวได้ทำการปรึกษาหารือ หรือ ขอคำแนะนำ หรือ บอกกล่าวอะไรออกไปที่เป็นความลับแก่สมาชิกคนอื่น ๆ ของครอบครัว ก็ย่อมจะรับประกันได้ว่า จะไม่มีการเปิดเผยให้บุคคลใดทราบ หากได้ทำการเปิดเผยออกไป ความไว้วางใจที่มีต่อสมาชิกครอบครัวนั้นย่อมสูญหายไป โดยที่ความหวาดระแวงและความไม่มั่นใจนั้นก็ จะเข้ามาแทนที่ ด้วยเหตุนี้ การที่พยานซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหาหรือ จำเลยต้องถูกบังคับให้เปิดเผยถึงข่าวสารเรื่องราวต่าง ๆ ที่ผู้ต้องหา หรือ จำเลยได้ ให้ไว้แก่พยานให้บุคคลอื่นหรือศาลทราบนั้น จึงก่อให้เกิดความไม่ไว้วางใจกันอีกต่อไป ซึ่งอาจส่งผลให้สมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัวได้เห็นเป็นตัวอย่าง และหมกความเชื่อถือ

⁴⁷ ผน แสงสิงแก้ว, "ความผูกพันรักใคร่ในครอบครัว (Family Tie)," วารสารแนะแนว ปีที่ 17 ฉบับที่ 84 (ธันวาคม - มกราคม 2526), หน้า 9.

⁴⁸ จวีวรรณ วรรณประเสริฐ, สังคมไทย, หน้า 63.

ในความไว้วางใจที่มีต่อกันในครอบครัว จะไม่มีการปรึกษาหารือ หรือบอกกล่าวอะไรกันอีกต่อไปแล้วก็อาจเป็นไปได้ บรรยากาศในครอบครัวย่อมไม่อาจดีไปได้ และสมาชิกในครอบครัวก็จะหันไปปรึกษา หรือ ขอคำแนะนำจากบุคคลอื่นซึ่งอาจชี้ให้เห็นไปในแนวทางที่ผิดต่อกฎหมายและศีลธรรมได้ ฉะนั้น จึงนับได้ว่าความไว้วางใจซึ่งกันและกันของสมาชิกในครอบครัวนั้นเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว

สำหรับปัญหาที่ต่อเนื่องตามมาของครอบครัวที่แตกแยก และการสิ้นความไว้วางใจซึ่งกันและกันของสมาชิกในครอบครัวนั้น ส่งผลถึงการแตกแยกทางสภาพครอบครัว (Physically Broken) คือ ถ้าเป็นสามีภริยาก็คงมีการหย่าร้าง หรือ แยกกันอยู่ ทำให้ห้องครอบครัวไม่ครบถ้วน และส่งผลถึงการแตกแยกทางด้านจิตใจ (Psychologically Broken) ด้วย อันเป็นความขัดแย้งทางด้านจิตใจระหว่างสมาชิกของครอบครัว ลักษณะนี้เรียกว่า "บ้านแตก" (Broken Home)⁴⁹

ฉะนั้น ครอบครัวจึงเป็นสถาบันเบื้องต้นที่มีหน้าที่ในการพัฒนาเยาวชนในทุกลักษณะ ครอบครัวได้พัฒนาเยาวชนในด้านอารมณ์ สติปัญญา ศีลธรรม ความเจริญทางสังคม ฯลฯ ครอบครัวจึงมีอิทธิพลอย่างมากต่อการพัฒนาสิ่งเหล่านี้ให้แก่เยาวชนในครอบครัว บุคคลสำคัญในครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อชีวิตเด็กมากที่สุด ก็คือ บิดามารดา กำนันและความสะดวกของบิดามารดาที่มีความหมายต่อการพัฒนาทัศนคติ ความรู้ และเทคนิคในการดำรงชีวิตของบุตรเป็นอันมาก⁵⁰ ฉะนั้น ในกรณีที่บิดามารดาเกิดการ

⁴⁹ สว่าง ลีนะสมิต, อาชญาวิทยา และทัณฑวิทยาพิศดาร (ตอน 1) อาชญาวิทยา (พระนคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2513), หน้า 98-99.

⁵⁰ อัมพ พูบารุง, "การควบคุมอาชญากรรมในสังคม," หน่วยที่ 1 ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารงานยุติธรรม (กรุงเทพมหานคร : สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2529), หน้า 17.

ทะเลาะวิวาทกันจนแยกกันอยู่หรือหย่าร้างกันนั้น บิดามารคาก็จะไม่มีเวลามาเอาใจใส่หรือเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมแก่บุตร ชาคความสนใจในชีวิตความเป็นอยู่ของบุตร กลายเป็นครอบครัวที่ขาดบิดาหรือมารดา บุตรไม่มีผู้ที่จะให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดีพอซึ่งนับว่าเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการที่บุตรจะประกอบอาชีพการงาน และจะเป็นไปได้อย่างมากในแหล่งที่มีอัตราการเกิดอาชญากรรมอยู่ในเกณฑ์สูง เช่น แหล่งสลัม เป็นต้น⁵¹

4.6 การให้เอกสิทธิ์แก่พยานที่เป็นบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหา หรือจำเลยในประเทศไทย

เมื่อได้พิจารณาถึงกฎหมายลักษณะพยานของไทยและปัญหาที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า กฎหมายลักษณะพยานของไทยในปัจจุบันมี คับัญญัติถึงเอกสิทธิ์ของพยานที่เป็นบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหา หรือจำเลยตามแนวความคิดและความหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาไว้เลย แม้ในอดีตสมัยกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. 1894 จะมีบทบัญญัติเรื่องอุทริพยาน โดยพยานซึ่งเป็นญาติพี่น้องของจำเลยจะเบิกความอย่างไร ศาลจะไม่รับฟัง ไม่ว่าจะพยานของฝ่ายใดก็ตาม เพราะศาลเห็นว่าเป็นบุคคลที่เชื่อถือไม่ได้ อาจเบิกความด้วยความลำเอียง ซึ่งต่อมาบทบัญญัตินี้ก็ได้ถูกยกเลิกไป

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันแม้ว่าคู่ความสามารถจะอ้างใครเป็นพยานก็ได้ แต่ถ้าหากพยานนั้นเป็นพยานที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับฝ่ายตนเข้าเบิกความแล้ว น้าหนักในคำพยานก็มักจะลดลง หรือไม่มีน้ำหนัก เช่น บิดามารคากับบุตร หรือสามีกับภรรยา ซึ่งมักช่วยกัน⁵² อันสืบเนื่องมาจากความรักซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้บุคคลจำพวกนี้ตกอยู่ในฐานะ

⁵¹ Harriett Wilson, " Parental Supervision : A Neglected Aspect of Delinquency," The British Journal of Criminology , Vol. 20 (July 1980), p. 232.

⁵² อاهر เพชรรักษ์, เทคนิคการสอบสวน และเปรียบเทียบคดีอาญา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรสาส์น, 2526), หน้า 162.

ที่น่าจะให้การ หรือเบิกความโดยปราศจากความลำเอียงไม่ได้⁵³ จะเห็นได้ว่าหลักการนี้ได้ตกทอดสืบมาจากการไม่รับฟังอุทธรียานตั้งแต่ครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงสมัยปัจจุบัน แต่ถ้าหากพยานที่เป็นบุคคลในครอบครัวเดียวกันกับผู้ต้องหา หรือจำเลยได้ให้การ หรือเบิกความปรักปรำ หรือเปิดเผยการติดต่อกับผู้ต้องหาที่เป็นความลับอันเป็นโทษหรือผลร้ายแก่ผู้ต้องหา หรือจำเลยแล้ว ศาลมักจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานลงโทษจำเลยได้ โดยอ้างว่าไม่มีเหตุผลอันใดที่พยานซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหา หรือจำเลยจะมาใส่ความกล่าวร้ายกัน

จึงเป็นการแสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดว่า รัฐมิได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นของสถาบันครอบครัวซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่ามีอิทธิพลต่อบุคคลและสังคมในชาติมากที่สุดสถาบันหนึ่ง และจากปัญหาที่เกิดขึ้นเหล่านี้ย่อมส่งผลเสียต่อสถาบันครอบครัว การดำเนินการสอบสวนที่ไม่ชอบ การให้การหรือเบิกความเท็จในกระบวนการพิจารณาคดีอาญา รวมทั้งปัญหาของการเกิดอาชญากรรมซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ของสังคมประเทศชาติในที่สุดด้วย จึงทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องหามาตรการ หรือวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดทางกฎหมายมาช่วยคลี่คลายปัญหาเหล่านี้ให้ลดน้อยลงไป โดยจะต้องคำนึงถึงประโยชน์สุขของประชาชนส่วนรวมเป็นใหญ่ ซึ่งควรเน้นในเรื่องของการตัดโอกาสในการกระทำความผิด อันเป็นการป้องกันและควบคุมการกระทำความผิดที่ได้ผล ทั้งนี้ ต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชน รวมทั้งแนวนโยบายแห่งรัฐในการส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัวด้วยวิธีการผ่อนคลายเป็นหลักการที่เข้มงวดของกฎหมายลงไปบ้าง ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า ประเทศไทยควรกำหนดให้เอกสิทธิ์แก่พยานที่เป็นบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหา หรือจำเลยตามหลักการของประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นแนวทางหลักโดยส่วนใหญ่ โดยเอกสิทธิ์ดังกล่าวนี้เป็นสิทธิ และประโยชน์ที่ควรจะ

⁵³ พัทนะ ไชยเศรษฐ, หลักการสอบสวนคดีอาญาสำหรับพนักงานฝ่ายปกครองและตำรวจ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2528), หน้า 212.

ได้รับการปกป้องคุ้มครอง และนอกจากจะเป็นประโยชน์แก่ครอบครัวของพยาน ผู้
 ต้องหา หรือจำเลยแล้ว ก็ยังเป็นประโยชน์แก่รัฐด้วย ทั้งนี้เพราะว่า ความสัมพันธ์
 ในครอบครัวนั้นถือได้ว่าเป็นผลประโยชน์อย่างหนึ่งในสังคมในรัฐ คุณค่าของสังคมจึงมี
 ความสำคัญมากกว่าการค้นหาความจริงจากพยานหลักฐานที่ไม่คำนึงถึงความสงบสุขของ
 ครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันพื้นฐานแห่งแรกที่สำคัญยิ่งของมนุษย์ในสังคม

ปัจจุบันในการดำเนินการสอบสวน หน้าหลักของพนักงานสอบสวน ก็คือ
 การรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนำมาเสนอให้พนักงานอัยการ
 ทำหน้าที่ตรวจสอบ และสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีแล้วแต่ข้อเท็จจริง ซึ่งตามกฎหมายวิธี
 พิจารณาความอาญาของไทยได้ให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวนอย่างกว้างขวาง การ
 ปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนกระทำโดยอิสระ ไม่มีองค์กรใดเข้าไปควบคุม
 ตรวจสอบเพื่อคานหรือคุ้ยอำนาจของพนักงานสอบสวนโดยปล่อยให้ควบคุมกันเอง จึง
 มักมีการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เป็นไปในทางลบ เช่น
 การข่มขู่ให้พยานให้การ โดยในบางครั้งใช้วิธีการทำร้ายพยาน หรือกักตัวพยานไว้
 หรือการเขียนคำให้การพยานไว้ล่วงหน้าแล้วให้พยานลงลายมือชื่อที่หลัง ซึ่งนับว่า
 เป็นวิธีการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายทั้งสิ้น และสิ่งเหล่านี้มีผลกระทบต่อระบบความยุติ-
 ธรรม และเพื่อเป็นการรักษาภาพพจน์ของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรมทาง
 อาญา จึงควรนำเอาเอกสิทธิ์ของพยานที่เป็นบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหามาใช้ใน
 ชั้นนี้ เพื่อเป็นเกราะคุ้มกันพยานในการที่จะเลือกใช้อิทธิพลในการสอบสวนหรือไม่
 ถ้าพยานไม่ต้องการให้การปรักปรำเป็นโทษแก่ผู้ต้องหา หรือเปิดเผยการติดต่อข่าวสาร
 ที่เป็นความลับของผู้ต้องหา พยานสามารถอ้างเอกสิทธิ์นี้ต่อพนักงานสอบสวนได้ หาก
 พนักงานสอบสวนฝ่าฝืนละเมิดเอกสิทธิ์นี้ ก็มีประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157
 เป็นหลักใหญ่ในการกำหนดบทลงโทษรองรับอยู่แล้วว่า "ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน ปฏิบัติ
 หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด
 ต้องระวางโทษ" แต่ถ้าพยานประสงค์จะให้การเช่นนั้น ก็เท่ากับพยานได้ละ
 เอกสิทธิ์ดังกล่าวแล้ว ซึ่งพยานก็ต้องยอมรับผลที่อาจเกิดขึ้นแก่สภาพครอบครัวของพยาน
 เอง

นอกจากเอกสิทธิ์ของพยานนี้จะช่วยแก้ปัญหาของการไต่คำพยานมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายดังกล่าวแล้ว เอกสิทธิ์นี้ยังช่วยป้องกันมิให้มีการให้การเท็จในชั้นสอบสวนของพยานที่เป็นบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหาอีกด้วย ซึ่งถือว่าเป็นการผ่อนคลายหลักการของกฎหมายที่เข้มงวดลงไปไต่บ้าง

ส่วนในชั้นของพนักงานอัยการนั้น กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย กำหนดให้พนักงานอัยการมีฐานะเป็นตัวแทนของฝ่ายบริหารในกระบวนการยุติธรรม มีอิสระในการดำเนินคดีในชั้นก่อนยื่นฟ้องคดีต่อศาล และถือว่าเป็นความรับผิดชอบของพนักงานอัยการโดยเฉพาะศาลไม่มีอำนาจเข้ามาเกี่ยวข้อง การวินิจฉัยสั่งสำนวนของพนักงานอัยการเป็นการวินิจฉัยทางตุลาการว่า ลักษณะการกระทำของผู้ต้องหาเป็นความผิดอะไร หรือไม่ อย่างไร เพื่อที่จะสั่งฟ้องหรือไม่สั่งฟ้อง การวินิจฉัยสั่งคดีของพนักงานอัยการมิใช่การกระทำด้วยเหตุผลทางการเมือง หรืออิทธิพลทางการเมืองเข้ามาแทรกแซง ลักษณะการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบของพนักงานอัยการเป็นการถ่วงดุลย์และกานอำนาจของพนักงานสอบสวนให้กระทำการโดยถูกต้องแน่นอนและชอบด้วยกฎหมาย ค้วยเหตุนี้ หากพยานหลักฐานในสำนวนที่พนักงานสอบสวนส่งมาให้พนักงานอัยการนั้น มีเหตุน่าสงสัยว่าจะมีการใช้วิธีการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายโดยฝ่าฝืนละเมิดเอกสิทธิ์ของพยาน พนักงานอัยการก็สามารถเรียกพยานดังกล่าวมาซักถามไต่ถามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 เพราะหากปรากฏว่ามีการละเมิดเอกสิทธิ์นี้ในชั้นพนักงานสอบสวน คำพยานที่ไต่มาก็ไม่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 กำหนดว่า พยานหลักฐานที่อ้างนั้น ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบด้วยประการอื่น พนักงานอัยการก็ยังสามารส่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนหาพยานหลักฐานมาเพิ่มเติมใหม่ได้ จึงเห็นได้ว่า พนักงานอัยการมีบทบาทสำคัญยิ่งในกระบวนการยุติธรรม นอกจากจะมีหน้าที่เกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ แห่งคดีที่ได้มาจากการสอบสวนที่ชอบด้วยกฎหมายนำส่งศาลเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยแล้ว พนักงานอัยการยังเป็นผู้รักษาส่วนได้ส่วนเสียของสังคม คือ กู้มครองทั้งผู้เสียหาย

ผู้ต้องหา และประชาชนผู้มาเป็นพยาน โดยต้องให้ความสนใจและคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน ในสถานะที่เขาเป็นมนุษย์ สิทธิส่วนตัวส่วนเสียของเขา และความเที่ยงธรรมด้วย⁵⁴

สำหรับในชั้นศาล โดยหลักแล้วศาลเป็นองค์กรที่วางตัวเป็นกลางอย่าง เกร่งกรัด เพื่อประสิทธิประสาทความยุติธรรมให้แก่ประชาชนให้สมกับที่ศาลเป็นที่พึ่ง สุดท้ายของประชาชน หน้าที่หลักของศาลก็คือ การทบทวนและพิจารณาพยานหลักฐาน ที่มี การนำเข้าสู่สืบในการพิจารณาคดีของศาลว่า จำเลยกระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา จริงหรือไม่ ศาลจึงต้องใช้ดุลยพินิจซึ่งนำพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เข้ามาในคดี อย่างละเอียดรอบคอบ พยานหลักฐานใดที่ได้มาโดยฝ่าฝืนกฎหมายตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา ศาลจะไม่รับฟัง ในทางปฏิบัติเบื้องต้นก่อนที่จะนำพยานเข้าสู่ ศาลจะถามพยานถึงชื่อ อายุ อาชีพ ภูมิลำเนา และความเกี่ยวข้องกับคู่ความ⁵⁵ หาก พยานนั้นเป็นบุคคลในครอบครัวเดียวกันกับจำเลย ศาลต้องแจ้งให้พยานนั้นได้ทราบถึง เอกสิทธิ์ที่เขามีอยู่ก่อนว่า พยานมีเอกสิทธิ์ที่จะไม่เบิกความปรักปรำเป็นผลร้ายแก่จำเลย และไม่เปิดเผยการติดต่อกับข่าวสารที่เป็นความลับของจำเลยได้ แต่ถ้าพยานประสงค์จะ เบิกความเช่นนั้นให้ถือว่าพยานได้สละเอกสิทธิ์แล้วและคำเบิกความเช่นนั้นสามารถรับฟัง เป็นพยานหลักฐานลงโทษจำเลยได้ หากพยานประสงค์เช่นไร ให้ศาลบันทึกไว้เพื่อจะ ได้ไม่มีปัญหาในภายหลัง ซึ่งศาลสามารถนำไปใช้ได้ตลอดการดำเนินกระบวนการพิจารณา ทั้งในคดีที่โจทก์เป็นพนักงานอัยการ ราษฎรที่ เป็นผู้เสียหาย และแม้แต่ในคดีที่พนักงาน อัยการและผู้เสียหายเป็นโจทก์ร่วมกัน กล่าวคือไม่ว่าในเวลาใดของการสืบพยานเมื่อ มีคำถามดังกล่าวนี ให้ศาลเตือนพยาน

⁵⁴ สุจินต์ ทิมสุวรรณ, กรมอัยการกับการดำเนินคดีให้แก่วัย, หน้า 76.

⁵⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 116 และประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15

ฉะนั้น จึงเห็นได้ว่า การให้เอกสิทธิ์แก่พยานที่เป็นบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหา หรือจำเลยนี้ นอกจากจะเป็นการป้องกันและบรรเทาการให้การหรือการเบิกความเท็จแล้ว ยังเป็นการยับยั้งไม่ให้เจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบด้วยกฎหมาย เป็นการป้องกันและคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลที่จะอยู่ร่วมกันในครอบครัวมิให้ถูกละเมิดอีกด้วย ทั้งยังเป็นการดำรงไว้ซึ่งความสัมพันธ์ของครอบครัวให้มีความปรองดองสามัคคีกัน เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาอาชญากรรมตามมา ซึ่งเป็นที่ทราบกันแล้วว่า ปัญหาสังคมดังกล่าวนี้มีสาเหตุหนึ่งมาจากสภาพของครอบครัวที่แตกแยกกันนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม เมื่อได้กำหนดให้เอกสิทธิ์แก่พยานที่เป็นบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหาหรือจำเลยในประเทศไทยแล้ว ก็อาจจะมีข้อคัดค้านว่าเป็นการขัดขวางต่อการเสาะแสวงหาความจริงเพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ส่งผลให้การดำเนินการสอบสวนต่อไปไม่เป็นผล เกิดอุปสรรคไม่สามารถจะสืบสาวไปถึงพยานหลักฐานอื่น ๆ ได้ ซึ่งอาจส่งผลไปถึงการที่ต้องปล่อยผู้ที่กระทำความผิดหลุดพ้นจากระบวนการยุติธรรมทางอาญาไปได้ ซึ่งในปัญหาข้อนี้ผู้เขียนเห็นว่า โดยหน้าที่ของพนักงานสอบสวนแล้วจะต้องพยายามสืบเสาะหาพยานหลักฐานต่าง ๆ มาให้ได้ เพราะการค้นหาความจริงนั้นมิใช่ต้องเสาะแสวงหาเอาจากคำพยานของบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหาเท่านั้น พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลอื่น ๆ ก็สามารถเป็นพยานหลักฐานรับฟังลงโทษจำเลยในชั้นศาลได้ ทั้งนี้เพราะตามกฎหมายแล้วโจทก์เป็นผู้ที่จะต้องนำพยานหลักฐานมาแสดง และพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด

นอกจากนั้น การให้เอกสิทธิ์แก่พยานที่เป็นบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหา หรือ จำเลยนั้นจะเป็นการทำให้สูญเสียพยานหลักฐานในคดีไปบ้าง แต่ผู้เขียนเห็นว่า เมื่อนำเอาความสูญเสียของพยานหลักฐานเหล่านั้นมาเทียบเคียงกับความสูญเสียที่เกิดขึ้นในครอบครัวของพยานและจำเลยแล้ว ก็จะพบว่า ความสูญเสียพยานหลักฐานนั้นมีได้มีน้ำหนักมากไปกว่าความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นแก่สถาบันครอบครัว กระบวนพิจารณาคดีอาญา และสังคมประเทศชาติเลย ดังนั้น เมื่อเราได้ทราบถึงระบบครอบครัว และ เครือญาติในสังคมไทยแล้วจะมีความผูกพันแน่นแฟ้นกันเพียงใด ประกอบกับแนวความคิด

ที่ว่า หากบุคคลในครอบครัวเดียวกันไม่รักกัน ไม่ช่วยเหลือกันแล้ว บุคคลอื่นก็ไม่อาจ
 ติไปได้ จึงก่อให้เกิดการมองผู้อื่นในแง่ร้ายอยู่ตลอดเวลา ไม่มีใครที่ดีและคอยห่วงใย
 คนอันเป็นผลสืบเนื่องส่งไปถึงปัญหาที่รัฐกำลังแก้ไขอยู่อย่างยากเย็นในปัจจุบัน นั่นก็คือ
 ปัญหาในการเกิดอาชญากรรมในรูปแบบต่าง ๆ นั้นเอง ซึ่งปัญหาในข้อนี้ผู้เขียนเห็น
 ว่า รัฐจะต้องไม่พยายามเพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษเพียงเท่านั้น โดย
 ไม่คำนึงถึงความรู้สึกของประชาชนและปัญหาของความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว
 เดียวกันที่อาจจะเกิดขึ้นจากการกำหนดและบังคับตามกฎหมายของรัฐ ซึ่งจะก่อให้เกิด
 เกิดปัญหาที่แก้ไขยากขึ้นในสังคมของเรา เมื่อรัฐได้ทราบถึงปัญหาต่าง ๆ แล้ว รัฐ
 ก็ไม่ควรนิ่งนอนใจในการแก้ไข โดยต้องพยายามตัดโอกาสมิให้ปัญหาดังกล่าวได้เกิด
 ขึ้น ทั้งนี้ ไม่มากนักอ้อ

เมื่อได้ทำการเปรียบเทียบถึงผลดีผลเสียของการให้เอกสิทธิ์แก่พยานที่เป็น
 บุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหา หรือจำเลยแล้ว ผู้เขียนก็ยังคงเห็นว่า ควรนำเอา
 เอกสิทธิ์ของพยานที่เป็นบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหา หรือจำเลยมาใช้ในประเทศ
 ไทย เพราะการให้เอกสิทธิ์เช่นนี้แก่พยานสามารถก่อให้เกิดผลดีต่อกระบวนการยุติ-
 ธรรมทางอาญา สถาบันครอบครัว และต่อสังคมประเทศชาติมากกว่าผลเสีย เมื่อได้
 คำนึงถึงหลักการดำเนินคดีอาญา บังคับในการลงโทษ และระบบครอบครัวและเครือ
 ญาติของสังคมไทย ตามเหตุผลที่ได้แสดงไว้แล้วข้างต้น

อนึ่ง ในการนำเอาเอกสิทธิ์ของพยานที่เป็นบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหา
 หรือจำเลยมาใช้ในประเทศไทยนั้น ผู้เขียนเห็นว่า ควรเอาหลักการของประเทศสหรัฐ-
 อเมริกาเป็นแนวทางหลักโดยส่วนใหญ่ แต่ทั้งนี้ ก็จะต้องคำนึงถึงปัจจัยอื่น ๆ มา
 ประกอบด้วย เพราะสภาพทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และระบบ
 กฎหมาย ตลอดจนขนานนโยบายทางอาญาของไทยซึ่งยังแตกต่างไปจากประเทศสหรัฐ-
 อเมริกาอยู่ ดังนั้น ในการนำเอาเอกสิทธิ์ของพยานในประเทศสหรัฐอเมริกามาใช้
 จึงอาจไม่จำเป็นต้องเดินตามแนวของประเทศสหรัฐอเมริกาทั้งหมดเสียทีเดียว